

A – A Törvényszék tevékenysége 2010-ben

Marc Jaeger elnök

2010 a Törvényszék számára a részleges megújítás éve volt, amely tizennégy tagját érintette. Közülük tizenegynek meghosszabbították a megbízását, ám sajnálatos módon hárman, A. W. H. Meij és M. Vilaras – akik 1998 óta voltak a Törvényszék bírái –, továbbá V. M. Ciucă – aki 2007 óta volt a Törvényszék bírása – távoztak hivatalukból; a helyükbe M. Van der Woude, D. Gratsias, illetve A. Popescu lépett. A testületben változást okozott még T. Tchipev 2010. június 29-i lemondása, aki 2007 óta volt a Törvényszék bírása. 2011 januárjáig még nem jelöltek a helyébe új tagot.

Az e körülményeknek a Törvényszék munkaprogramjára gyakorolt jelentős hatása miatt (mind a nyolc rendes ítélkező testületnek volt legalább egy olyan tagja, akinek megbízása 2010-ben járt le) rendkívüli szervezőmunkára volt szükség ahhoz, hogy az ítélkező tevékenység ne kerüljön veszélybe.

Ezenfelül ez volt az első olyan kinevezési eljárás, amelynek keretében az EUMSZ 255. cikk szerinti bizottságnak – a Lisszaboni Szerződésben előírt kötelezettségének megfelelően – a tagállami kormányok döntését megelőzően véleményt kellett nyilvánítania a jelöltek bírói feladatra való alkalmasságáról. Bár ez az eljárás, amely a Bíróság és a Törvényszék tagjai függetlenségének és szakértelmének garantálására irányul, mindenképpen üdvözlendő, azonban késleltette a részleges megújítás folyamatát. Fontos, hogy a jövőben a kinevezési eljárás valamennyi szereplője gondoskodjon e késedelem és vele együtt az igazságszolgáltatás megfelelő működésének e késedelemből eredő jelentős akadályai elkerüléséről. A Törvényszék 2010-ben elért eredményeit csak ezen tényezőket figyelembe véve lehet értékelni, amelyek függetlenek a testület arra irányuló szándékától és erőfeszítéseitől, hogy kezelje az ítélkezési teher növekedését, amelyet az ügyek számának eddig nem látott növekedése, valamint változatosabbá és összetettebbé válása jellemez.

Statisztikai szempontból a 2010-es évet több tendencia jellemzi. Az első az érkezett ügyek számának jelentős növekedése 568-ról (2009-ben) 636-ra (2010-ben); ennyi ügy még soha nem érkezett egy év alatt¹. A második tendencia az, hogy a befejezett ügyek száma továbbra is jóval 500 fölött maradt (527 befejezett ügy) a fentebb ismertetett kedvezőtlen körülmények ellenére. Mindazonáltal ez az eredmény nem volt elegendő a folyamatban lévő ügyek száma növekedésének visszafogásához, amely szám 2010. december 31-én elérte az 1300-at. A harmadik tendencia az eljárás időtartamával kapcsolatos, amely az ítélkező tevékenység alapvető értékelési szempontja. Az ügyek elintézésének sebességére helyezett hangsúly miatt ez az időtartam jelentősen csökkent, átlagosan két és fél hónappal (a 2009-es 27,2 hónapról 24,7 hónapra 2010-ben). Ez az időtartam-csökkenés még jelentősebb a Törvényszék ítélkező tevékenységének az intézmény megalapítása óta magját képező területeken (nevezetesen a fellebbezéseken és a szellemi tulajdonnal kapcsolatos ügyeken kívüli területeken) ítélettel befejezett ügyeknél, amelyek vonatkozásában az eljárás időtartamának több mint hét hónapos csökkenése tapasztalható.

A tovább folytatandó reformoknak és a Törvényszék által tett jelentős erőfeszítéseknek lehetővé kell tenniük ezen eredmények bizonyos mértékű javulását. Ez azonban nem történhet a bírósági felülvizsgálat gyakorlása minőségének rovására, amely a jogi unió alkotóelemét képező bírói jogvédelem hatékonyságának garanciája.

¹ Nem számítva az azonos vagy hasonló tárgyú ügyek nagyobb csoportjait.

Az alábbi ismertetés áttekintést kíván adni a Törvényszék tevékenységének változatosságáról és esetenkénti összetettségéről a jogszerűséggel (I.) és a kártérítéssel (II.) kapcsolatos jogviták, majd a fellebbezések (III.), végül pedig az ideiglenes intézkedés iránti kérelmek (IV.) tekintetében.

I. A jogszerűséggel kapcsolatos jogviták

A megsemmisítés iránti keresetek elfogadhatóságáról

1. A keresettel megtámadható aktusok

Az EUMSZ 263. cikk értelmében azok a megsemmisítés iránti keresettel megtámadható aktusok, amelyek a felperes jogi helyzetének jelentős megváltoztatásával a felperes érdekeit érintő kötelező joghatást váltanak ki².

A T-258/06. sz., *Németország kontra Bizottság* ügyben 2010. május 20-án hozott ítéletében (az EBHT-ban még nem tették közzé) a Törvényszék megvizsgálta azokat a feltételeket, amelyek alapján megtámadható aktusnak tekinthető a Bizottságnak a Hivatalos Lap C sorozatában közzétett közleménye.

A szóban forgó ügyben a Németországi Szövetségi Köztársaság olyan közlemény³ megsemmisítését kérte, amelynek célja a közbeszerzési szerződések odaítélésére vonatkozó, közvetlenül a Szerződés szabályaiból és elveiből eredő alapvető normák összességének, köztük a hátrányos megkülönböztetés tilalmának és az átláthatóság elvének a közbeszerzési szerződésekről szóló irányelvek⁴ által nem, vagy csak részben szabályozott közbeszerzési eljárásokra történő alkalmazásával kapcsolatos általános bizottsági álláspont ismertetése.

Annak eldöntése érdekében, hogy ez az aktus – amely a Bizottság szerint pusztán értelmező jellegű – megtámadható-e, a Törvényszék annak meghatározását tartotta szükségesnek, hogy az, a tartalma alapján, a Szerződés alapelveinek alkalmazásából eredő kötelezettségekhez képest új joghatások kiváltását célozza-e. Azt volt célszerű tehát mérlegelni, hogy a közlemény mindössze az áruk szabad mozgására, a letelepedés szabadságára, a szolgáltatásnyújtás szabadságára, a hátrányos megkülönböztetés tilalma és az egyenlő bánásmód elvére, valamint az arányosság elvére, továbbá a közbeszerzési szerződésekről szóló irányelvek által nem vagy csak részben szabályozott szerződésekre vonatkozó átláthatósági és kölcsönös elismerési szabályok kifejtésére szorítkozik, vagy pedig különös vagy új kötelezettségeket állapít meg e rendelkezésekhez, elvekhez és szabályokhoz képest. Pusztán abból a körülményből, hogy az értelmező közlemény formája, jellege vagy szövege folytán nem olyan aktusként jelenik meg, amely joghatások kiváltására irányul, nem vonható le az a következtetés, hogy e közlemény nem is vált ki kötelező joghatásokat. E tekintetben annak a körülménynek sincs jelentősége, hogy ezt az aktust közzétették-e vagy sem.

² A Bíróság 60/81. sz., *IBM kontra Bizottság* ügyben 1981. november 11-én hozott ítéletének (EBHT 1981., 2639. o.) 9. pontja.

³ A Bizottság értelmező közleménye a közbeszerzési szerződésekről szóló irányelvek által nem, vagy csak részben szabályozott közbeszerzési eljárásokra alkalmazandó közösségi jogról (HL 2006. C 179., 2. o.).

⁴ A vízügyi, energiaipari, közlekedési és postai ágazatban működő ajánlatkérők beszerzési eljárásainak összehangolásáról szóló, 2004. március 31-i 2004/18/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv, illetve az építési beruházásra, az árubeszerzésre és a szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról szóló, 2004. március 31-i 2004/18/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 134., 1., illetve 114. o.).

A közlemény tartalmának alapos vizsgálatát elvégezvén a Törvényszék megállapította, hogy az nem tartalmaz a közbeszerzési szerződések odaítélésére vonatkozóan új, a fennálló közösségi jogból eredőkön túli kötelezettségeket, és ilyen körülmények között nem vált ki olyan kötelező joghatásokat, amelyek érinthetik a Németországi Szövetségi Köztársaság jogi helyzetét.

2. Az EUMSZ 263. cikk időbeli hatálya

Az EK 230. cikk negyedik bekezdése a magánszemély által a nem neki címzett aktus ellen indított kereset elfogadhatóságát ahhoz a kettős feltételhez köti, hogy a megtámadott aktus a felperest közvetlenül és személyében érintse. Az ítélkezési gyakorlat szerint azon természetes vagy jogi személyek, akik nem címzettjei valamely határozatnak, csak akkor állíthatják, hogy személyükben érintettek, ha ez a határozat sajátos jellemzőik vagy egy őket minden más személytől megkülönböztető ténybeli helyzet folytán vonatkozik rájuk, és ezáltal a címzetthez hasonló módon egyéníti őket⁵.

A Lisszaboni Szerződés 2009. december 1-jei hatálybalépésével megváltoztak a megsemmisítés iránti keresetek elfogadhatóságának feltételei. Ennek megfelelően az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdése értelmében bármely természetes vagy jogi személy eljárást indíthat a neki címzett vagy az őt közvetlenül és személyében érintő jogi aktusok ellen, továbbá az őt közvetlenül érintő olyan rendeleti jellegű jogi aktusok ellen, amelyek nem tartalmaznak végrehajtási intézkedéseket.

Még mielőtt e rendelkezések tartalmát értelmezte volna, a Törvényszéknek ebben az évben azok időbeli hatályával kapcsolatos problémáról kellett döntenie. A kérdés jelentőségére tekintettel a Törvényszék erre vonatkozóan nagytanácsban hozott ítéletet.

Az érintett két ügyben, a T-532/08. sz., *Norilsk Nickel Harjavalta és Umicore kontra Bizottság*, illetve a T-539/08. sz., *Etimine és Etiproducts kontra Bizottság* ügyben 2010. szeptember 7-én hozott végzéseik (az EBHT-ban még nem tették közzé) tárgya az egyes nikkel-karbonátból származó vegyületek és bórvegyületek besorolását módosító 2008/58/EK irányelv⁶ és 790/2009/EK rendelet⁷ megsemmisítése iránti kérelem volt.

Mivel a kereseteket 2008. december 5-én nyújtották be, a Bizottság elfogadhatatlansági kifogást emelt arra hivatkozva, hogy a megtámadott aktusok nem voltak az EK 230. cikk értelmében vett, a felpereseket személyükben érintő aktusok. Időközben hatályba lépett a Lisszaboni Szerződés, így a felperesek azzal érveltek, hogy az EUMSZ 263. cikk (4) bekezdésének új rendelkezései szerint ez az elfogadhatósági feltétel már nem alkalmazandó a megtámadott aktusokat illetően. Felmerült tehát az a kérdés, hogy az EUMSZ 263. cikk (4) bekezdése alkalmazandó-e *ratione temporis* a szóban forgó keresetekre, illetve általában a Lisszaboni Szerződés hatálybalépésekor már benyújtott valamennyi keresetre.

⁵ A Bíróság 25/62. sz., *Plaumann kontra Bizottság* ügyben 1963. július 15-én hozott ítélete (EBHT 1963., 197., 223. o.).

⁶ A veszélyes anyagok osztályozására, csomagolására és címkézésére vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről szóló 67/548/EGK tanácsi irányelvnek a műszaki fejlődéshez történő harmincadik módosító hozzáigazításáról szóló, 2008. augusztus 21-i 2008/58/EK bizottsági irányelv (HL L 246., 1. o.).

⁷ Az anyagok és keverékek osztályozásáról, címkézéséről és csomagolásáról szóló 1272/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a műszaki fejlődéshez való hozzáigazítása céljából történő módosításáról szóló, 2009. augusztus 10-i 790/2009/EK bizottsági rendelet (HL L 235., 1. o.).

A Törvényszék, miután megállapította, hogy az EUM-Szerződésben e tekintetben nem szerepel átmeneti rendelkezés, hangsúlyozta, hogy az állandó ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy egyrészt a *tempus regit actum* elvének megfelelően a kereset elfogadhatóságának kérdését a benyújtása időpontjában hatályos szabályok alapján kell megítélni, másrészt a kereset elfogadhatóságának feltételeit a kereset előterjesztésének időpontjában, azaz a keresetlevél benyújtásakor kell értékelni, amely keresettel kapcsolatos hiánypótlásra kizárólag a keresetindítási határidő előtt kerülhet sor. Az ezzel ellentétes megoldás önkényesség kockázatához vezethet az igazságszolgáltatásban, mivel így a kereset elfogadhatósága a Törvényszék eljárást befejező határozata kihirdetésének – egyébként bizonytalan – időpontjától függne.

Ezt a megállapítást nem cáfolja az az érv, mely szerint az EUMSZ 263. cikk azon eljárási szabályok közé tartozik, amelyekkel összefüggésben az ítélkezési gyakorlat megállapította, hogy ellentétben az ügy érdemét érintő vagy az anyagi jogi szabályokkal, általában a hatálybalépésükkor folyamatban lévő valamennyi jogvitára alkalmazni kell őket. A Törvényszék szerint ugyanis még abban az esetben is, ha a bírósági hatáskör kérdését az eljárási szabályok körébe tartozónak tekintjük, az Európai Unió valamely aktusával szemben benyújtott megsemmisítés iránti kereset elfogadhatóságának megítélésekor alapul veendő hatályos rendelkezések meghatározásakor a *tempus regit actum* elvét kell alkalmazni.

3. Az eljáráshoz fűződő érdek

A Törvényszék az alábbiakban bemutatásra kerülő különböző szempontok alapján pontosította a megsemmisítés iránti keresetek elfogadhatóságának feltételét képező, eljáráshoz fűződő érdek fogalmát.

Először is a valamely természetes vagy jogi személy által megsemmisítés iránt indított kereset csupán abban az esetben elfogadható, ha a felperesnek érdeke fűződik a megtámadott jogi aktus megsemmisítéséhez. Ilyen érdek fennállásához az szükséges, hogy e jogi aktus megsemmisítése önmagában jogi következményekkel járhat, vagy más megfogalmazás szerint a kereset – eredményét tekintve – az azt indító fél javára szolgálhat⁸. Az eljáráshoz fűződő érdeknek a bírósági határozat kihirdetéséig fenn kell állnia, ellenkező esetben a kereset okafogyottá válik⁹.

A T-355/04. és T-446/04. sz., *Co-Frutta kontra Bizottság* egyesített ügyekben 2010. január 19-én hozott ítéletében¹⁰ (EBHT 2010., II-1. o.) a Törvényszék pontosította, hogy hogyan kell értékelni az eljáráshoz fűződő érdeket abban az esetben, ha valamely jogalany azt követően, hogy bizottsági dokumentumokhoz való hozzáférés iránti kérelmet terjesztett elő, két keresetet is benyújt egymás után, az egyiket a hozzáférés iránti kérelmet elutasító hallgatóságos bizottsági határozat megsemmisítése, a másikat az első, hallgatóságos határozatot követően hozott kifejezett bizottsági határozat megsemmisítése iránt.

A szóban forgó ügyben a Co-Frutta, amely az olasz jog alapján létrejött, banánérleléssel foglalkozó társaság, az Európai Közösségben nyilvántartásba vett banánimportőrökre vonatkozó bizottsági dokumentumokhoz való hozzáférés iránti kérelmet terjesztett elő a Bizottság Mezőgazdasági

⁸ Lásd a T-310/00. sz., *MCI kontra Bizottság* ügyben 2004. szeptember 28-án hozott ítélet (EBHT 2004., II-3253. o.) 44. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot.

⁹ A C-362/05. P. sz., *Wunenburger kontra Bizottság* ügyben 2007. június 7-én hozott ítélet (EBHT 2007., I-4333. o.) 42. pontja.

¹⁰ Lásd továbbá a T-494/08–T-500/08. és T-509/08. sz., *Ryanair kontra Bizottság* egyesített ügyekben 2010. december 10-én hozott ítéletet (az EBHT-ban még nem tették közzé).

Főigazgatóságához. A Mezőgazdasági Főigazgatóság főigazgatójának elutasító válaszát követően a felperes megerősítő kérelmet nyújtott be a Bizottság főtítkárához, amelyre az 1049/2001/EK rendeletben¹¹ szereplő tizenöt napos határidő leteltével hallgatólagos elutasító választ kapott. A felperes a Törvényszék előtt vitatta e két határozat jogszerűségét (a T-355/04. sz. ügy tárgya).

Két hónappal később a Bizottság főtítkára kifejezett határozatot hozott, amelyben lényegében megerősítette a hallgatólagos határozatát, mindazonáltal a kért dokumentumok egy részéhez hozzáférést biztosított. A felperes egy újabb keresetet nyújtott be e határozat ellen (a T-446/04. sz. ügy tárgya).

E tekintetben a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy a felperesnek – a később elfogadott kifejezett határozat következtében, amelynek megsemmisítését szintén kérte – megszűnt a hallgatólagos határozat elleni eljáráshoz fűződő érdeke, és szükségtelenné vált a T-355/04. sz. ügyben benyújtott keresetről határozni. A Bizottság ugyanis a kifejezett határozat elfogadásával gyakorlatilag visszavonta a korábban hozott hallgatólagos határozatot. Egyébiránt a Törvényszék megállapította, hogy a hallgatólagos határozat alaki hiba miatti esetleges megsemmisítésével csak a kifejezett határozattal érdemben azonos új határozat meghozatalára kerülhetne sor. Ezenkívül a hallgatólagos határozattal szemben benyújtott kereset vizsgálatát nem indokolhatja sem a kifogásolt jogsértés megismétlésének megakadályozására, sem az esetleges kártérítési kereset megkönnyítésére irányuló cél, mivel ezeknek a céloknak az elérését az egyedülként elfogadhatónak minősített, a kifejezett határozat ellen benyújtott kereset vizsgálata is biztosítja.

Másodszor a T-121/08. sz., *PC-Ware Information Technologies kontra Bizottság* ügyben 2010. május 11-én hozott ítéletében (az EBHT-ban még nem tették közzé) a Törvényszék alkalmazta azt az ítélkezési gyakorlatot, amely szerint bár az eljáráshoz fűződő érdeket különösen azon közvetlen előnyre tekintettel kell értékelni, amellyel a szóban forgó határozat megsemmisítése járhat a felperesre nézve, ez utóbbi keresete akkor is elfogadható, ha a kért megsemmisítés megakadályozhatja az állítólagos jogsértés jövőbeni megismétlődését¹². Ennek megfelelően elfogadhatónak nyilvánította a közbeszerzési eljárásból kizárt ajánlattevő által az ajánlatát elutasító bizottsági határozat ellen benyújtott keresetet annak ellenére, hogy a közbeszerzési szerződést részben már teljesítették. A Törvényszék kimondta, hogy az olyan keretmegállapodás esetében – mint amelyről az említett ügyben szó volt –, amely azzal, hogy kizárólagos értékesítési pontot hoz létre Microsoft-szoftverek és -licencek tekintetében, alkalmas arra, hogy hasonló szerződések jövőbeni odaítéléséhez mintaként szolgáljon, fennáll a felperes által kifogásolt jogsértés jövőbeni megismétlődésének megakadályozásához fűződő érdek.

Harmadszor a T-425/04., T-444/04., T-450/04. és T-456/04. sz., *Franciaország és társai kontra Bizottság* egyesített ügyekben 2010. május 21-én hozott ítéletében (az EBHT-ban még nem tették közzé, fellebbezett) a Törvényszék emlékeztetett a tagállamok azon különleges helyzetére, amelyben a Szerződés szerint az eljáráshoz fűződő érdek bizonyítása tekintetében vannak, és ezzel kapcsolatban elhatárolta egymástól az eljáráshoz fűződő érdek és a megtámadható aktus fogalmát.

Ennek keretében a Törvényszék hangsúlyozta, hogy a Szerződés egyértelmű különbséget tesz egyfelől az intézmények és a tagállamok, másfelől pedig a természetes és jogi személyek

¹¹ Az Európai Parlament, a Tanács és a Bizottság dokumentumaihoz való nyilvános hozzáférésről szóló, 2001. május 30-i 1049/2001/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL L 145., 43. o.; magyar nyelvű különkiadás 1. fejezet, 3. kötet, 331. o.).

¹² A T-102/96. sz., *Gencor kontra Bizottság* ügyben 1999. március 25-én hozott ítélet (EBHT 1999., II-753. o.) 41. pontja.

megsemmisítés iránti kereset indítására vonatkozó joga között, mivel bármely tagállamnak joga van arra, hogy megsemmisítés iránti keresettel vitassa a Bizottság határozatainak jogszerűségét, anélkül hogy e jog gyakorlása az eljáráshoz fűződő érdek igazolásától függne. Valamely tagállamnak tehát a keresete elfogadhatóságához nem kell bizonyítania, hogy a Bizottság általa megtámadott jogi aktusa az ő vonatkozásában joghatásokat fejt ki. Egyébiránt az eljáráshoz fűződő érdek fogalmát nem szabad összekeverni a megtámadható jogi aktus fogalmával, amelynek értelmében ahhoz, hogy egy jogi aktus megsemmisítés iránti kereset tárgyát képezze, sérelem okozására alkalmas joghatások kiváltására kell irányulnia, amit a tartalma alapján kell meghatározni. A szóban forgó ügyben, mivel a megtámadott határozat ilyen, kötelező joghatásokat kiváltó megtámadható jogi aktusnak minősült, a Francia Köztársaság – kizárólag tagállami minőségéből adódóan – megsemmisítés iránti keresetet nyújthatott be, anélkül hogy e tekintetben az eljáráshoz fűződő érdekét igazolnia kellett volna.

A vállalkozásokra alkalmazandó versenyjogi szabályok

1. Általánosságok

a) A vállalkozások társulásának fogalma

A T-23/09. sz., *CNOP és CCG kontra Bizottság* ügyben 2010. október 26-án hozott ítéletében (az EBHT-ban még nem tették közzé) a Törvényszék rugalmasan közelítette meg a vállalkozások társulása minősítést a helyszíni vizsgálatot elrendelő bizottsági határozatok körében. Az 1/2003/EK rendelet¹³ 20. cikkének (1) bekezdése kimondja, hogy a Bizottság a vállalkozásokkal és a vállalkozások társulásaival kapcsolatos minden szükséges helyszíni vizsgálatot lefolytathat. Az ezen ítélet alapjául szolgáló ügyben a Conseil national de l'Ordre des pharmaciens [a gyógyszerész kamara nemzeti tanácsa, CNOP] és a Conseil central de la section G (CCG) de l'Ordre national des pharmaciens [a nemzeti gyógyszerész kamara (ONP) G. szekciójának központi tanácsa, CCG], amelyek az ONP-vel együtt a megtámadott határozat címzettjei, vitatták azt, hogy a Bizottság vállalkozásoknak, illetve vállalkozások társulásainak minősítette őket, ebből következően azt is kifogásolták, hogy utóbbi jogosult a helyiségeikben vizsgálatot tartani. A Törvényszék mindenekelőtt hangsúlyozta, hogy figyelembe kell venni a vizsgálatot elrendelő határozatok sajátos jellegét. Különös tekintettel arra a tényre, hogy e határozatok a vizsgálat elején jönnek létre, e szakaszban nem lehetséges végleges jelleggel megítélni, hogy a címzett vagy egyéb jogalanyok által hozott aktusok vagy határozatok az EK 81. cikk (1) bekezdésébe (jelenleg EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése) ütköző vállalkozások közötti megállapodásoknak, vállalkozások társulásai által hozott döntéseknek, illetve összehangolt magatartásnak, vagy esetleg az EK 82. cikkben (jelenleg EUMSZ 102. cikk) meghatározott magatartásnak minősülnek-e. Ugyanis az eljárás e szakaszában nincs szó konkrét magatartások értékeléséről, mivel a helyszíni vizsgálat célja éppen a feltételezett magatartásokra vonatkozó bizonyítékok beszerzése. A Törvényszék ezt követően rámutatott arra, hogy a Bizottság megállapította, hogy az ONP és a felperesek olyan szervezetek, amelyek számos olyan szakmabelit tömörítenek és képviselnek, akik az EK 81. cikk értelmében vállalkozásoknak minősíthetők. Nyilvánvalóan korai az a kérdés, hogy konkrét közhatalmi előjogaik gyakorlása során a felperesek ki vannak-e zárva az EK 81. cikk hatálya alól, vagy sem, és ezt a végleges bizottsági határozatban kell eldönteni. Ezért a Törvényszék arra a következtetésre jutott, hogy a Bizottság a megtámadott határozat meghozatalának szakaszában megállapíthatta, hogy az ONP és a felperesek az 1/2003 rendelet 20. cikke (4) bekezdésének értelmében vállalkozások társulásainak minősülnek.

¹³ A Szerződés 81. és 82. cikkében meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003., L 1., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 205. o.).

b) Piacmeghatározás

A T-427/08. sz., *CEAHR kontra Bizottság* ügyben 2010. december 15-én hozott ítélet (az EBHT-ban még nem tették közzé) lehetőséget nyújtott a Törvényszék számára, hogy emlékeztessen az utópiacokat magában foglaló releváns piac meghatározásának módszerére. Ebben az ítéletben a Törvényszék rámutatott, hogy a megtámadott határozatban a Bizottság megállapította, hogy két esetben fordulhat elő, hogy az adott márka elsődleges termékei pótalkatrészeinek piaca nem képez önálló releváns piacot: egyrészt, ha a fogyasztó más gyártó által gyártott pótalkatrészeket is választhat, másrészt, ha más elsődleges terméket választhat a pótalkatrészek piacán történő áremelés kikerülése érdekében. A Törvényszék azonban ezzel kapcsolatban kifejtette, hogy a Bizottságnak kell bizonyítania, hogy a másodlagos termékek árának mérsékelt, de tartós megemlése esetén annyi fogyasztó választana más elsődleges vagy másodlagos terméket, hogy ezen áremelés nem lenne kifizetődő. Hozzátette, hogy a fogyasztók más elsődleges termékre való váltása tisztán elméleti lehetőségének bemutatása nem elegendő a releváns piac meghatározása céljából történő bizonyításhoz, amely a tényleges verseny fennállásának fogalmán alapul. A Törvényszék arra a következtetésre jutott, hogy a Bizottság nyilvánvaló értékelési hibát követett el, mivel úgy vélte, hogy az adott esetben az elsődleges és másodlagos termékek ugyanazon piac részét képezik, anélkül hogy bizonyította volna, hogy a másodlagos piacon jelen lévő gyártó termékeinek mérsékelt áremelkedése az elsődleges piacon jelen lévő más gyártók termékei felé mozdítaná a keresletet.

c) Helyszíni vizsgálatok

Indokolási kötelezettség

A fent hivatkozott *CNOP és CCG kontra Bizottság* ügyben hozott ítéletében a Törvényszék pontosította a Bizottságra háruló indokolási kötelezettség terjedelmét a helyszíni vizsgálatot elrendelő határozatok körében. A Törvényszék mindenekelőtt megállapította, hogy a megtámadott határozat nem tartalmaz különös érvelést azzal kapcsolatosan, hogy milyen indokok alapján minősülhet egy olyan szakmai testület, mint a szóban forgó, és annak szervei vállalkozások társulásainak. Azonban ezt követően megjegyzi, hogy a közigazgatási eljárásnak azon szakaszát tekintve, amelynek során a vizsgálatot elrendelő határozatokat meghozzák, a Bizottság az adott pillanatban még nem rendelkezik olyan pontos információkkal, amelyek lehetővé tennék számára annak elemzését, hogy a szóban forgó határozatokban megnevezett magatartások vagy aktusok az EK 81. cikk értelmében vállalkozások vagy vállalkozások társulásai által hozott döntéseknek minősülnek-e. A Törvényszék emlékeztetett arra, hogy pontosan a vizsgálatot elrendelő határozatok sajátos jellegét figyelembe véve határozta meg egyértelműen az indokolásra vonatkozó ítélkezési gyakorlat azon információk típusát, amelyeket a vizsgálatot elrendelő határozatnak tartalmaznia kell ahhoz, hogy lehetővé tegye a címzettek részére védelemhez való joguknak a közigazgatási eljárás e szakaszában való gyakorlását. Amennyiben a Bizottságot e tekintetben szigorúbb indokolási kötelezettségnek vetnénk alá, nem vennénk kellően figyelembe a helyszíni vizsgálat előzetes jellegét. Ezért a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy a Bizottság – a megtámadott határozatban kifejtettek felül – nem volt köteles jogi elemzést nyújtani azon jogalapra vonatkozóan, amelynek alapján a címzetteket vállalkozások társulásának tekintette.

Bizonyítási teher

A T-141/08. sz., *E.ON Energie kontra Bizottság* ügyben 2010. december 15-én hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé) a Törvényszék megerősítette azt a 38 millió euró összegű bírságot, amelyet a Bizottság az E.ON Energie AG-ra szabott ki egy olyan zár feltöréséért, amelyet egy vizsgálat alkalmával e vállalkozás egyik helyiségére helyezett fel. Első ízben került sor az 1/2003/EK rendelet 23. cikke (1) bekezdése e) pontjának alkalmazására, ami a Törvényszéket arra készítette, hogy még részletesebben megvizsgálja az ilyen helyzetben felmerülő bizonyítási teher kérdését.

E tekintetben a Törvényszék arra az elvre emlékeztetett, amely szerint a versenyjogsértés bizonyítási terhe esetében, amennyiben a Bizottság olyan közvetlen bizonyítékokra hivatkozik, amelyek főszabály szerint elegendőek a jogsértés megtörténtének bizonyításához, akkor az, ha az érintett vállalkozás annak lehetőségére hivatkozik, hogy olyan körülmény merült fel, amely alkalmas lehetett az említett bizonyítékok bizonyító erejének befolyásolására, nem elegendő ahhoz, hogy a Bizottságnak kelljen bizonyítania, hogy e körülmény nem befolyásolta ezek bizonyító erejét. Éppen ellenkezőleg, azon eset kivételével, amikor az érintett vállalkozás magának a Bizottságnak a magatartása miatt nem képes ilyen bizonyítékot szolgáltatni, az érintett vállalkozásnak kell a jogilag megkövetelt módon bizonyítania egyrészt az általa hivatkozott körülmény fennállását, másrészt pedig azt, hogy e körülmény kétségesse teszi a Bizottság által hivatkozott bizonyítékok bizonyító erejét. Ha pedig a Bizottságra hárul a zártörés bizonyítása, akkor viszont nem kell bizonyítania, hogy ténylegesen beléptek a lezárt helyiségbe, vagy, hogy az ott elhelyezett dokumentumokat manipulálták. Mindenesetre a Törvényszék a jelen esetben úgy ítélte meg, hogy a felperes feladata volt, hogy megtegyen minden, a jogvita tárgyát képező zárral való bármiféle manipuláció megakadályozása érdekében szükséges intézkedést, különösen mivel a felperest egyértelműen tájékoztatták a zár jelentéséről, valamint a zártörés következményeiről.

Bírságok

A fent hivatkozott *E.ON Energie kontra Bizottság* ügyben hozott ítélet alapjául szolgáló eljárásban a felperes azt is felhozta, hogy a 38 millió euró összegű bírság aránytalan. A Törvényszék azonban az ítéletében megállapította, hogy a Bizottság figyelembe vette azt a tényt, hogy a szóban forgó zártörés az 1/2003 rendelet 23. cikke (1) bekezdése e) pontjának első alkalmazását jelentette, kiemelve, hogy e körülménytől függetlenül, először is a felperes számos kartelljogi szakértővel rendelkezett, másodszor az 1/2003 rendelet módosítása több, mint három évvel megelőzte a felperessel szemben folytatott vizsgálatot, harmadszor a felperest tájékoztatták a zártörés következményeiről, negyedszer pedig a felperes csoportjához tartozó más társaságok épületeiben pár héttel korábban már helyeztek fel zárat. Ezenkívül a Törvényszék hangsúlyozta, hogy a zártörés pusztán ténye megszünteti a zár megőrző hatását, és így elég ahhoz, hogy jogsértésnek minősüljön. Végül a Törvényszék arra a megállapításra jutott, hogy a 38 millió euró összegű bírság, amely a felperes forgalmának körülbelül 0,14%-át teszi ki, nem tekinthető aránytalanának a jogsértéshez képest, figyelemmel a zártörés különösen súlyos jellegére, a felperes méretére és annak szükségességére, hogy biztosítsák a bírság kellően elrettentő erejét annak érdekében, hogy a vállalkozások számára ne legyen előnyös a Bizottság által a vizsgálatok keretében felhelyezett zárok feltörése.

2. Az EK 81. cikk (jelenleg EUMSZ 101. cikk) területét érintő fejlemények

a) Folyamatos jogsértés

A T-18/05. sz., *IMI és társai kontra Bizottság* ügyben 2010. május 19-én hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé) a Törvényszék különösen a felperesek jogsértésben való részvételének folyamatos jellegét vizsgálta. A Törvényszék ezzel kapcsolatban hangsúlyozta, hogy ha a jogsértő magatartás két megnyilvánulását elválasztó időszak releváns kritériumot jelent a jogsértés folyamatos jellegének bizonyításakor, azon kérdés, hogy az említett időszak elegendően hosszú-e a jogsértés megszakításához, vagy sem, nem vizsgálható absztrakt módon, hanem azt a kérdéses kartell működésével összefüggésben kell értékelni. Az adott esetben a Törvényszék megállapította, hogy a felperesek összejátszást eredményező kapcsolatai, illetve megnyilvánulásai hiányának időszaka több mint egy évvel túllépi azon időközöket, amelyekben a kartellben részt vevő vállalkozások rendszerint kinyilvánították a verseny korlátozására irányuló szándékukat. A Törvényszék arra a következtetésre jutott, hogy a Bizottság – mivel úgy vélte, hogy a vitatott időszakban a felperesek a kartellben megszakítás nélkül részt vettek – tévesen alkalmazta a jogot, ezért a Törvényszék – a bírság összegének a jogsértés időtartamának címén

való növelését 110%-ról 100%-ra csökkentve – megváltoztatta a felperesekre kiszabott bírság összegét a kartellben való szekvenciális részvételük figyelembevétele érdekében.

b) A bírság összegének kiszámítása

Az „ipari felhasználásra szánt cérna”, a „vízvezetékcsövek” és a „spanyol dohány”-kartelleket szankcionáló bizottsági határozatok ellen irányuló keresetek lehetővé tették a Törvényszék számára, hogy számos olyan körülményt pontosítson és szemléltessen, amelyeket a bírságösszeg kiszámítása során kell figyelembe venni.

Kiindulási összeg

A T-425/05. sz., *BST kontra Bizottság* ügyben 2010. április 28-án hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé) a jogsértők tényleges versenykárosító gazdasági képességével kapcsolatban a Törvényszék megállapította, hogy amennyiben a vertikális integráció és a termékskála kiterjedtsége adott esetben releváns tényezőnek minősülhet valamely vállalkozás piacra gyakorolt hatásának értékelése tekintetében, és e hatás kiegészítő mutatóinak minősülhetnek a piaci részesedésekhez vagy az érintett piacon elért forgalomhoz viszonyítva, az adott ügyben meg kellett állapítani, hogy a felperesnek a többi érintett vállalkozás vertikális integrációján alapuló érvelése nem bizonyította, hogy ez utóbbiak különleges és jelentős versenyelőnyökkel rendelkeztek az érintett piacon.

Eltérő bánásmód

A T-21/05. sz., *Chalkor kontra Bizottság* ügyben (2010. május 19-i ítélet, az EBHT-ban még nem tették közzé, fellebbezett) és a fent hivatkozott *IMI és társai kontra Bizottság* ügyben hozott ítéletek alapjául szolgáló ügyekben a Bizottság megállapította, hogy nem kell eltérő bánásmódot alkalmazni azon jogsértő vállalkozásokkal szemben, akik kizárólag a „vízvezetékcsövek”-kartell egyik ágában vettek részt, illetve akik e kartell másik ágában is részt vettek, mivel e második ágban az együttműködés nem volt sokkal szorosabb, mint amely az első ágban megvalósult. A Törvényszék azonban ezen ítéletekben megállapította, hogy az a vállalkozás, amelynek felelősségét a kartell több ága tekintetében is megállapították, nagyobb mértékben járul hozzá e kartell hatékonyságához és súlyához, mint az ugyanazon kartell kizárólag egyetlen ágában részt vevő jogsértő vállalkozás, tehát súlyosabb jogsértést követ el. Ezen értékelést szükségszerűen az egyéniesített kiindulási összeg megállapításának szakaszában kell elvégezni, mivel az enyhítő körülmények figyelembevétele csupán a bírság alapösszegének módosítását teszi lehetővé a kartell jogsértő vállalkozás általi működtetésének módjai alapján. Ennélfogva a Törvényszék 10%-kal csökkentette a bírság kiindulási összegét ezen ügyek valamennyi felperese tekintetében.

A forgalom 10%-ának megfelelő felső határ

A T-456/05. és T-457/05. sz., *Gütermann és Zwicky kontra Bizottság* egyesített ügyekben 2010. április 28-án hozott ítéletében (az EBHT-ban még nem tették közzé) a Törvényszék arra emlékeztetett, hogy legalábbis olyan helyzetekben, amikor nincs semmilyen jele annak, hogy a vállalkozás azért szüntette meg gazdasági tevékenységét vagy hamisította meg a forgalmát, hogy elkerülje egy súlyosabb összegű bírság kiszabását, a Bizottság köteles a bírság felső korlátját a legutolsó olyan teljes üzleti év forgalma alapján meghatározni, amely során a vállalkozás gazdasági tevékenységet folytatott. A jelen esetben a Törvényszék megállapította, hogy komoly jelzések – mint például nullával egyenértékű forgalom több éven át, munkavállalók hiánya vagy ingatlanjai üzemeltetésével, illetve ezek üzemeltetésére vonatkozó beruházási tervekkel kapcsolatos konkrét bizonyítékok hiánya – támasztják alá azt a feltételezést, hogy a Zwicky & Co.

AG nem folytatta tovább a fent hivatkozott ítélezési gyakorlat értelmében vett rendes gazdasági tevékenységét. Ennélfogva a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy az 1/2003 rendelet 23. cikkének (2) bekezdésében előírt, a bírságszámításkor át nem léphető, a forgalom 10%-ának megfelelő felső határ megállapítása során a Bizottságnak a Zwicky & Co. tényleges gazdasági tevékenységeiből eredő utolsó forgalmát kellett volna alapul vennie, nem pedig azon vállalkozás forgalmát, amely átvette a Zwicky & Co.-t azt követően, hogy utóbbi megszüntette a tevékenységét.

Súlyosító körülmények

A T-29/05. sz., *Deltafina kontra Bizottság* ügyben 2010. szeptember 8-án hozott ítélet (az EBHT-ban még nem tették közzé) alapjául szolgáló ügyben a Bizottság úgy vélte, hogy a felperes irányítói szerepet töltött be a kartellben, és emiatt egyrészt 50%-kal növelte a bírság alapösszegét súlyosító körülmények címén, másrészt pedig – e szerepre tekintettel – a bírság összegét az együttműködés címén mindössze 10%-kal csökkentette. Ítéletében a Törvényszék megállapította, hogy a Bizottság e tekintetben hibát vétett. A Törvényszék mindenekelőtt arra emlékeztetett, hogy ahhoz, hogy irányítónak minősüljön, a szóban forgó vállalkozásnak jelentős hajtóerőt kellett képviselnie a kartell számára, továbbá különleges és konkrét felelősséget kellett vállalnia annak működésében. Márpedig, a Törvényszék az adott ügyben leszögezte, hogy noha a Bizottság által hivatkozott tények bizonyították, hogy a felperes aktív és közvetlen szerepet töltött be a dohányfeldolgozók kartelljében, ezek azonban nem elegendők annak megállapításához, hogy e társaság ilyen jelentős hajtóerőt képviselt az említett kartell számára, és hogy szerepe a spanyol feldolgozók bármelyikénél jelentősebb volt. A Törvényszék különösen azt hangsúlyozta, hogy az ügy egyetlen irata sem utalt arra, hogy a Deltafina SpA bármely kezdeményezést tett volna az említett kartell létrehozatala vagy a spanyol feldolgozók bármelyikének az ahhoz való csatlakozásra történő ösztönzése érdekében, vagy akár vállalta volna a kartell irányítói szerepének betöltésével rendszerint járó feladatokat, mint például a találkozókön való elnöklést, vagy meghatározott adatok központosítását, illetve elosztását. Ezért – korlátlan felülvizsgálati jogkörében eljárva – a Törvényszék a Deltafinával szemben kiszabott bírság összegét 11,88 millió euróról 6,12 millió euróra csökkentette.

c) A jogsértő magatartás betudhatósága – Egyetemleges kötelezés

A T-40/06. sz., *Trioplast Industrier kontra Bizottság* ügyben 2010. szeptember 13-án hozott ítéletében (az EBHT-ban még nem tették közzé) a Törvényszék számos helyen pontosította az egymást követő anyavállalatoknak a leányvállalataikra kiszabott pénzbírság megfizetéséért való egyetemleges felelősségére alkalmazandó szabályokat.

A Törvényszék mindenekelőtt arra utalt, hogy nem tekinthető önmagában hibásnak az a felfogás, miszerint az anyavállalatra ugyanakkora kiindulási összeget szabnak ki, mint a kartellben közvetlenül részt vevő leányvállalatra, anélkül hogy ezt az összeget az időben egymást követő több anyavállalat között elosztanák. A Bizottság által e számítási módszer alkalmazásával elérni kívánt cél ugyanis az, hogy a beszámításnak köszönhetően felelőssé tett anyavállalatra ugyanazt a kiindulási összeget állapítsa meg, mintha maga is közvetlenül részt vett volna a kartellben, ami összhangban van a versenypolitika céljával.

Ezt követően a Törvényszék megjegyezte, hogy a jogsértés idején több egymást követő gazdasági egységhez tartozó leányvállalat által elkövetett jogsértés esetében nem tekinthető eleve helytelennek, ha az anyavállalatok terhére megállapított összegek együttesen meghaladják az adott leányvállalat terhére összesen megállapított összeget, vagy összegeket.

Ezzel szemben a Törvényszék megállapította, hogy tévedés, hogy a megtámadott határozat teljes szabadságot biztosít a Bizottságnak a tekintetben, hogy a bírságot – fizetőképességük

függvényében – egyik vagy másik érintett jogi személytől hajtsa be. Ugyanis e választási szabadság a felperestől ténylegesen behajtott összeget az előző anyavállalatoktól behajtott összegektől teszi függővé, és fordítva, noha e társaságok soha nem alkottak közös gazdasági egységet, és így nem felelősek egyetemlegesen. A Törvényszék hozzátette, hogy a büntetések és joghátrányok egyéniesítésének elve megköveteli, hogy a felperes által ténylegesen teljesített összeg ne haladja meg az egyetemleges felelőssége részarányát, amely megfelel annak a részösszegnek, amelyet a felperesre azon teljes összeg arányában határoztak meg, amelynek erejéig az egymást követő anyavállalatok egyetemlegesen felelősek a leányvállalatra kivetett bírság megfizetéséért. Az adott esetben a Törvényszék arra a következtetésre jutott, hogy a határozat összeegyeztethetetlen a Bizottságra háruló kötelezettséggel, azaz, hogy a felperessel egyértelműen közölje a bírság pontos összegét, amelyet teljesítenie kell azon időtartamra tekintettel, amely alatt a leányvállalatával együtt egyetemlegesen felelős az elkövetett jogsértésért. Következésképpen a Törvényszék részlegesen megsemmisítette e határozatot, és 2,73 millió euróban állapította meg a Trioplast Industrier által fizetendő összeget, amely alapján a Bizottságnak meg kell határoznia a felperesre jutó – az egymást követő anyavállalatokat a leányvállalatra kivetett bírság megfizetéséért terhelő – egyetemleges felelősség részarányát.

3. Az EK 82. cikk (jelenleg EUMSZ 102. cikk) területét érintő fejlemények

A T-321/05. sz., *AstraZeneca kontra Bizottság* ügyben 2010. július 1-jén hozott ítéletében (az EBHT-ban még nem tették közzé) a Törvényszék egy olyan bizottsági határozat jogszerűségéről döntött, amely megállapította, hogy a felperes – egyrészt a nemzeti szabadalmi hatóságok részére tett félrevezető nyilatkozatokkal, másrészt pedig egy lejárt szabadalmú gyógyszerkészítmény forgalombahozatali engedélyének visszavonásával – megsértette az EK 82. cikket.

Az első visszaéléssel kapcsolatban a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy olyan félrevezető információk átadása a közigazgatási hatóságok részére, amelyek tévedésbe ejtik őket, és ennek következtében lehetővé teszik egy olyan kizárólagos jog megadását, amelyre a vállalkozás nem, vagy csak rövidebb ideig jogosult, az érdemen alapuló versennyel ellentétes olyan gyakorlat, amely különösen versenykorlátozó hatású lehet.

A közigazgatási hatóságokkal közölt nyilatkozatok félrevezető jellegét objektív tényezők alapján kell értékelni, mivel a magatartás szándékos jellegének és az erőfölényben lévő vállalkozás rosszhiszeműségének a bizonyítása nem követelmény az erőfölénnyel való visszaélés megállapításához. Azonban az a körülmény, hogy az erőfölénnyel való visszaélés tartalma objektív, és nem foglalja magában a szándékos károkozást, nem vezet arra a következtetésre, hogy az érdemen alapuló versenytől idegen gyakorlatokhoz folyamodás szándéka minden esetben irreleváns, még ha a visszaélés megállapításának elsősorban a szóban forgó visszaélésszerű magatartás tényleges végrehajtásának objektív megállapításán kell is alapulnia.

A második visszaéléssel, azaz egy lejárt szabadalmú gyógyszerkészítmény forgalombahozatali engedélyének visszavonásával kapcsolatban a Törvényszék megállapította, hogy jóllehet az erőfölény fennállása nem akadályozza meg az erőfölényes helyzetben lévő vállalkozást abban, hogy saját kereskedelmi érdekeit védje, amikor azokat veszélyeztetik, az érdemen alapuló versenyben részt vevő vállalkozás jogos érdekeinek védelmét szolgáló indokok, illetve objektív igazolás hiányában nem használhatja fel oly módon a szabályozási eljárásokat, hogy azzal megakadályozza vagy megnehezítse versenytársak belépését a piacra. Ugyanis egy – akár erőfölényben lévő – vállalkozás részéről olyan stratégia kidolgozása, amelynek célja az értékesítések visszaesésének minimalizálása, illetve annak lehetővé tétele, hogy szembe nézhessen a generikus termékek támasztotta versennyel, jogszerű, és a verseny rendes menetének körébe tartozik, amennyiben a tervezett magatartás nem lép ki az érdemen alapuló verseny jellemző gyakorlatok köréből.

A farmakológiai, toxikológiai és klinikai vizsgálatok eredményeire vonatkozó adatok felhasználására vonatkozó kizárólagossági időszak lejártát követően az olyan magatartást, amelynek célja a generikus termékek gyártóinak megakadályozása abban, hogy az eredeti termék forgalombahozatala céljából felhasználhassák ezen információkat, egyáltalán nem igazolja az érdemen alapuló verseny körébe tartozó beruházás jogszerű védelme. Az a körülmény, amely szerint az erőfölényben lévő vállalkozás versenytársai más eljárások révén is megszerezhették volna a fogalomba hozatali engedélyeket, nem elegendő a forgalomba hozatali engedélyek visszavonásával megvalósuló magatartás visszaélésszerű jellegének kiküszöböléséhez, mivel az kizárólag a generikus termékek gyártóinak – legalábbis időszakos – kizárását célozta.

A T-155/06. sz., *Tomra Systems és társai kontra Bizottság* ügyben 2010. szeptember 9-én hozott ítéletében (az EBHT-ban még nem tették közzé, fellebbezett) a Törvényszék azt a kérdést vizsgálta, hogy a Bizottság a versenytársaknak a piac egészéről való kizorításának bizonyítása céljából köteles volt-e meghatározni az érintett piacon való tevékenykedéshez szükséges működőképesség minimális szintjét, azt követően pedig megvizsgálni, hogy a piac meg nem szerezhető része (vagyis a felperesek szóban forgó magatartása által lefoglalt kereslet hányada) elég jelentős volt-e ahhoz, hogy a versenytársak kizorítására alkalmas hatást fejtsen ki. A Törvényszék megállapította, hogy a piac jelentős részének valamely erőfölényben lévő vállalkozás általi lezárása nem igazolható annak bizonyításával, hogy a piac megszerezhető része elegendő nagyságú ahhoz, hogy meghatározott számú versenytársat befogadjon. Ugyanis egyfelől a piac lezárt része vevőinek lehetőséget kell biztosítani arra, hogy részesüljenek a piacon fennálló verseny lehető legmagasabb szintjében, a versenytársak részére pedig lehetővé kell tenni az érdemen alapuló versenyhelyzetben való működést a piac egészén, és nem csupán annak egy részén. Továbbá az erőfölényben lévő vállalkozás nem határozhatja meg, hogy hány működőképes versenytárs versenyezhet vele a kereslet még megszerezhető részét illetően.

4. Az összefonódások ellenőrzésének területét érintő fejlemények

a) Megtámadható jogi aktus fogalma

A T-58/09. sz., *Schemaventotto kontra Bizottság* ügy, amelyben 2010. szeptember 2-án hozott végzést (az EBHT-ban még nem tették közzé), lehetővé tette a Törvényszék számára, hogy pontosítsa a 139/2004/EK rendelet¹⁴ 21. cikkének alkalmazását. Ebben az ügyben az Abertis Infrastructures SA és az Autostrade SpA lemondtak a közöttük tervezett, a Bizottság által előzetesen engedélyezett összefonódásról főként azon nehézségek miatt, amelyek az olaszországi jogalkotási fejleményekből adódtak. Ezeket a Bizottság előzetes értékelés alá vonta, majd megállapította a 139/2004/EK rendelet 21. cikkének megsértését. Egy jogszabálmódosítási javaslat nyomán azonban a Bizottság a 139/2004 rendelet 21. cikkének (4) bekezdése alapján indított eljárást befejező, 2008. augusztus 13-i határozatát közölte az olasz hatóságokkal. A Bizottság 2008. szeptember 4-i levelében tájékoztatta a felperest e határozatáról, amely a Törvényszék előtt indított kereset tárgyát képezte.

A Törvényszék e végzésben elsősorban úgy ítélte meg, hogy a Bizottság ebben a levélben mindössze azon döntését közölte, hogy nem folytatja le az Abertis/Autostrade ügyben az előzetes vizsgálat során megállapított esetleges jogsértésekre vonatkozó eljárást, amely nem jelenti az új nemzeti jogszabályok jóváhagyását.

¹⁴ A vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló, 2004. január 20-i 139/2004/EK tanácsi rendelet (HL L 24., 1. o.).

Másodsorban a Törvényszék azt vizsgálta, hogy ez az intézkedés megtámadható jogi aktusnak minősül-e, azaz olyan kötelező joghatásokat vált-e ki, amelyek a felperes jogi helyzetét jelentős mértékben módosítva érinthetik az érdekeit. Ezzel kapcsolatban a Törvényszék megállapította, hogy a 139/2004 rendelet 21. cikkének (4) bekezdésében előírt eljárás arra vonatkozik, hogy a Bizottság a tényleges összefonódásokat a fent említett rendelet alapján ellenőrizze. Ennélfogva a Bizottság az érintett tagállammal szemben olyan határozatot köteles hozni, amely vagy elismeri a szóban forgó érdeket az uniós jog általános elveivel és egyéb rendelkezéseivel való összeegyeztethetőségére tekintettel, vagy pedig nem ismeri el ezt az érdeket az ezen elvekkel és rendelkezésekkel való összeegyeztethetlensége miatt. Így tehát az adott esetben, mivel lemondtak a tervezett összefonódásról, a Bizottság már nem rendelkezett hatáskörrel arra, hogy a fent említett rendelet 21. cikkének (4) bekezdése alapján indított eljárást olyan határozattal fejezze be, amely a szóban forgó nemzeti intézkedésekkel védelemben részesített közérdek elismerésére irányul.

Ezt a következtetést nem kérdőjelezi meg az, hogy a 139/2004 rendelet 21. cikkének (4) bekezdésében szereplő eljárásnak nem csak objektív, hanem szubjektív célja is van – mégpedig az érintett vállalkozásoknak a tervezett összefonódással kapcsolatos érdekeinek védelme abból a szempontból, hogy biztosítsa a fent említett rendeletben foglalt eljárás jogbiztonságát és gyorsaságát –, amelynek érvényessége a terv feladása miatt megszűnt.

Ezért a Bizottság csak a szóban forgó eljárás lezárásáról hozhatott hivatalos határozatot. Mivel nem volt más joghatása, e határozat nem minősülhet megtámadható jogi aktusnak.

A T-279/04. sz., *Éditions Jacob kontra Bizottság* ügyben, amelyben a Törvényszék 2010. szeptember 13-án hozott ítéletet (az EBHT-ban még nem tették közzé, fellebbezett), a Bizottság elfogadhatatlansági kifogást emelt a Vivendi Universal Publishing SA-nak a Lagardère SCA általi átvételét az eszközök továbbruházásának feltételével engedélyező határozat ellen irányuló felperesi keresettel szemben. A Bizottság ugyanis úgy vélte, hogy az a korábbi határozata, amelyben úgy döntött, hogy részletes vizsgálat alá vonja a tervezett összefonódást, hallgatólagosan, de szükségszerűen egy másik vállalkozás részesedéseinek továbbértékesítési célú megszerzésének minősítette a céleszközök Natexis Banques Populaires SA általi előzetes megszerzését. Ezért szerinte a megtámadott határozat csak egy tisztán megerősítő határozat volt. A Törvényszék arra hivatkozva utasította el a Bizottság értelmezését, hogy a részletes vizsgálati szakasz megindításáról szóló határozat nem keresettel megtámadható aktusnak, hanem olyan előkészítő intézkedésnek minősül, amelynek egyedüli célja azon vizsgálat megindítása, amelynek során beszerezhetők azok az információk, amelyek alapján a Bizottság végleges határozatot hozhat ezen összefonódás közös piaccal való összeegyeztethetőségét illetően. A Törvényszék hozzátette, hogy a részletes vizsgálati szakasz megindításáról szóló határozat egyedüli célja annak előzetes megállapítása, hogy a bejelentett összefonódás összeegyeztethetősége súlyos kétségeket támaszt-e.

b) Az összefonódás fogalma

A T-411/07. sz., *Aer Lingus Group kontra Bizottság* ügyben, amelyben a Törvényszék 2010. július 6-án hozott ítéletet (az EBHT-ban még nem tették közzé), a felperes a nemzeti jogszabályokra támaszkodva igyekezett kiterjeszteni az összefonódás uniós jogban meghatározott fogalmát olyan esetekre, ahol az irányítás megszerzésének hiányában az egyik vállalkozásban meglévő részesedés másik vállalkozás általi megszerzése önmagában nem biztosítja az előző vállalkozás tevékenységére való meghatározó befolyás gyakorlásának lehetőségét. A Ryanair Holdings plc bejelentette, hogy nyilvános vételi ajánlatot kíván tenni az Aer Lingus tőkéjének egészére, de tervét vissza kellett vonnia a Bizottság azon határozata miatt, amely a közös piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánította az összefonódást. E határozat nyomán azonban az Aer Lingus Group azt kérte a Bizottságtól, hogy ezen felül kötelezze a Ryanair Holdings-ot, hogy váljon meg az Aer Lingus Groupban fennálló kisebbségi

részesedésétől. Mivel a Bizottság elutasította ezt a kérelmet, az Aer Lingus Group keresetet indított e határozat ellen.

Ítéletében a Törvényszék arra emlékeztetett, hogy a vállalkozás által egy másikban szerzett összes részvény átruházásának elrendelésére vonatkozó jogkör csak az összefonódás megvalósítása előtt fennálló helyzet helyreállítására szolgál. Ezért az irányítás megszerzésének hiányában, és így az összefonódás megvalósítása nélkül a Bizottság nem rendelkezik az említett „összefonódás” megszüntetésére vonatkozó jogkörrel. A Törvényszék általános jelleggel azt is kifejtette, hogy a 139/2004 rendeletnek nem célja, hogy megóvja a társaságokat a részvényeseikkel szembeni üzleti nézeteltérésektől, vagy hogy megszüntessen minden, a fontos döntések részvényesek általi jóváhagyásával kapcsolatos bizonytalanságot, mivel az ilyen jellegű jogviták a nemzeti bíróságok hatáskörébe tartoznak. Hasonlóképpen annak elfogadása, hogy a Bizottság pusztán azon okból elrendelheti egy versenytársban fennálló kisebbségi részesedést illetően a befektetéstől való megváltást, mert e részesedés duopólium fennállása esetén gazdasági szempontból elméleti kockázattal jár, vagy mert hátrányos az e duopólium részét képező egyik vállalkozás részvényeinek vonzerejére, túllépne az összefonódások ellenőrzése címén a Bizottságra ruházott hatáskörökön.

A fent hivatkozott *Éditions Jacob kontra Bizottság* ügyben a felperes vitatta, hogy jogi szempontból a céleszközök Natexis Banques Populaires általi megszerzése a 4064/89/EGK rendelet¹⁵ 3. cikke (5) bekezdése a) pontjának hatálya alá tartozó, vállalkozási részesedések továbbértékesítési célú megszerzésének minősül. A felperes úgy érvelt, hogy ez a „névleges átruházási” ügylet valójában az említett rendelet 3. cikke (1) bekezdésének b) pontja szerinti összefonódás, mivel megengedte a Lagardère számára, hogy megszerezze akár a céleszközök Natexis Banques Populaires-en keresztül kizárólagos, vagy a Natexis Banques Populaires-rel közös ellenőrzését, ebből következően pedig lehetővé vált, hogy meghatározó befolyása legyen a céleszközökhöz kapcsolódó tevékenységre.

A Törvényszék szerint a kizárólagos ellenőrzésre vonatkozó állítások nem fogadhatók el. Ugyanis az átruházási szerződés szövegéből kitűnik, hogy a Lagardère-nek sem tulajdonjoga, sem használati joga nem volt a céleszközök felett azt megelőzően, hogy a Bizottság elfogadta a feltételes engedélyező határozatot, és ahhoz sem volt joga, hogy meghatározó befolyást gyakorolhasson a céleszközöket ellenőrző társaságok szervei felett. A közös ellenőrzéssel kapcsolatban a Törvényszék megállapította, hogy még ha feltételezzük is, hogy a céleszközök névleges átruházása lehetővé tette a Lagardère számára, hogy a Natexis Banques Populaires-rel együtt a névleges átruházás létrejöttétől kezdve meghatározó befolyást gyakoroljon a céleszközökhöz kapcsolódó tevékenységre, az ebből adódó összefonódás mindenképpen elkülönül attól az összefonódástól, amelyet a Lagardère bejelentett. Az a hiba, amelyet a Bizottság esetleg azért követett el, hogy a céleszközök névleges megszerzését „vállalkozási részesedések továbbértékesítési célú megszerzésének” és nem kizárólagos vagy közös ellenőrzés megszerzésének minősítette, semmiképpen nincs hatással azon határozat jogszerűségére, amely az eszközök továbbtruházásának feltételével nyilvánítja a közös piaccal összeegyeztethetőnek a Vivendi Universal Publishing Lagardère általi átvételét.

c) Hatékonyságjavulás – Ellenőrizhető jelleg

A fent hivatkozott *Ryanair kontra Bizottság* ügyben a Törvényszék mindenekelőtt megjegyezte, hogy a Bizottság megállapította, hogy mind a 139/2004 rendeletből, mind pedig a horizontális

¹⁵ A vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló, 1989. december 21-i 4064/89/EGK tanácsi rendelet (helyesbített változat: HL 1990. L 257., 13. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 31. o.).

összefonódások értékeléséről szóló iránymutatásból¹⁶ következik, hogy ahhoz, hogy valamely összefonódás fogyasztókra gyakorolt negatív hatásait ellensúlyozni lehessen, az összefonódásból eredő hatékonyságjavulásnak ellenőrizhetőnek kell lennie, továbbá alkalmasnak kell lennie arra, hogy a fogyasztóknak előnyt biztosítson, valamint szükséges, hogy e hatékonyságjavulást ugyanazon intézkedésen belül a tervezett összefonódásnál kevésbé versenykorlátozó jellegű eszközökkel ne lehessen elérni. Az első feltétellel kapcsolatban a Törvényszék hangsúlyozta, hogy a megtámadott határozatban szereplő bizottsági vélekedéssel szemben az iránymutatásnak megfelelően a hatékonyságjavulás ellenőrizhető jellegével kapcsolatos feltétel nem követeli meg, hogy a bejelentő fél kívülálló által függetlenül ellenőrizhető adatokat bocsásson rendelkezésre, vagy az összefonódást megelőző időszakból származó olyan dokumentumokat csatoljon, amelyek lehetővé teszik a felvásárlás révén elért hatékonyságjavulás mértékének objektív és független értékelését. A Bizottság tehát nem hagyhatta volna figyelmen kívül a Ryanair Holdings által ezen az alapon bemutatott adatokat. A Törvényszék hozzátette, hogy az ügyek menete nem feltétlenül teszi szükségessé az ilyen dokumentumok időben történő benyújtását, a valamely vállalkozás által a nyilvános vételi ajánlat megtételéhez felhasznált dokumentumok – akár e vállalkozástól, akár pedig annak tanácsadóitól származnak – a természetüknél fogva bizonyos mértékben relevánsnak bizonyulhatnak a hatékonyságjavulásra vonatkozó állítások tartalmának alátámasztása szempontjából.

d) Kötelezettségvállalások

Megbízott

A T-452/04. sz. *Éditions Jacob kontra Bizottság* ügyben 2010. szeptember 13-án hozott ítéletében (az EBHT-ban még nem tették közzé, fellebbezett) a Törvényszéknek azon határozat jogszerűségéről kellett döntenie, amely a – Vivendi Universal Publishing SA-nak a Lagardère SCA általi átvételét az eszközök továbbruházása feltételével engedélyező – 2004. január 7-i bizottsági határozat alapján átruházott eszközök átvevőjeként a Wendel Investissement SA-t hagyta jóvá. Az egyik jogalap keretében arra hivatkoztak, hogy a Wendel Investissement jóváhagyása nem független megbízott által készített jelentésen alapult. Ezzel kapcsolatban a Törvényszék megállapította, hogy egyrészt a megbízott kijelölésére akkor került sor, amikor a céleszközöket birtokló társaság igazgatósági tagja volt, másrészt pedig feladatait ténylegesen a céleszközöket birtokló társaság igazgatósági tagságával együtt járó feladatokkal egyidejűleg látta el. Ezért e társasággal olyan függőségi viszonyba került, amely kétségeket vetett fel a megbízatása ellátása során általa tanúsítandó semlegességet illetően. Mivel ő dolgozta ki a Wendel Investissement továbbruházott eszközök átvételére való kijelölésre vonatkozó értékelő jelentést, amely döntő hatással volt a Bizottság által hozott jóváhagyó határozatra, a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy a megállapított jogellenesség igazolja a Wendel Investissement átvevőkénti jóváhagyásáról szóló határozat megsemmisítését.

Állami támogatások

Az állami támogatásokkal kapcsolatos jogviták 50 befejezett üggyel a Törvényszék 2010. évi tevékenységének jelentős részét képezték. E határozatoknak csak vázlatos ismertetésére van mód, először is az elfogadhatósággal kapcsolatos kérdéseket, másodszor az ügy érdemével kapcsolatos kérdéseket, harmadszor pedig az eljárási kérdéseket illetően.

¹⁶ A vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló tanácsi rendelet szerint a horizontális összefonódások értékeléséről szóló iránymutatás (HL 2004. C 31, 5. o., magyar nyelvű kiadás 8. fejezet, 3. kötet, 10. o.).

1. Elfogadhatóság

A tárgyév ítélkezési gyakorlata pontosította a keresetőségi jog megítélését azon keresetek tekintetében, amelyek valamely támogatást a közös piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánító bizottsági határozat ellen irányulnak.

Elsősorban a T-193/06. sz., *TF1 kontra Bizottság* ügyben, amelyben a Törvényszék 2010. szeptember 13-án hozott ítéletet (az EBHT-ban még nem tették közzé) a felperes a Franciaországban a film- és az audiovizuális alkotások gyártásának támogatására szolgáló intézkedésekről szóló bizottsági határozat megsemmisítését kérte, amelyben a Bizottság úgy határozott, hogy az EK 88. cikk (3) bekezdésében szereplő előzetes vizsgálati szakasz során nem emel kifogást a szóban forgó intézkedésekkel szemben.

Arra hivatkozva, hogy a megtámadott határozat hivatalosan a Francia Köztársaságnak címezték, a Bizottság vitatta a felperes által indított kereset elfogadhatóságát, azt állítva, hogy e határozat utóbbit személyében nem érinti.

A Törvényszék arra emlékeztetett, hogy az előzetes vizsgálati eljárás célja pusztán az, hogy a Bizottság előzetes véleményt formálhasson a támogatás részleges vagy teljes összeegyeztethetőségéről. Az EK 88. cikk (2) bekezdése szerinti vizsgálati eljárás szakaszában a Bizottságnak kötelessége felhívni az érdekelteket, hogy tegyék meg észrevételeiket. Így amikor a Bizottság hivatalos vizsgálati eljárás megindítása nélkül megállapítja, hogy valamely támogatás összeegyeztethető a közös piaccal, az említett eljárási garanciák kedvezményezettjei, így különösen azok a vállalkozások, amelyek a támogatás kedvezményezettjének vesenytársai, jogosultak arra, hogy keresetet indítsanak eljárási jogaik védelmében. Ezzel szemben, ha a felperes vitatja a támogatást értékelő határozat megalapozottságát, az a pusztán tény, hogy az EK 88. cikk (2) bekezdése értelmében ő esetleg érdekeltnek tekinthető, nem elegendő a kereset elfogadhatóságának megállapításához.

Az adott esetben a Törvényszék mindenekelőtt megvizsgálta a felperes jogalapjainak természetét annak megállapítását megelőzően, hogy e megsemmisítési jogalapok közül egyik sem arra irányul, hogy a Törvényszék állapítsa meg, hogy a szóban forgó támogatási intézkedések által kiváltott olyan súlyos problémák állnak fenn az állami támogatásként való minősítésük vagy a közös piaccal való összeegyeztethetőségük tekintetében, amelyek a Bizottságot a hivatalos eljárás megindítására kötelezték volna. A felperes nem vitatta, hogy a Bizottság megtagadta az EK 88. cikk (2) bekezdésében szereplő hivatalos vizsgálati eljárás megindítását, és nem hivatkozott az e rendelkezésből fakadó eljárási jogai megsértésére, hanem mindössze érdemben kívánta megsemmisíttetni a határozatot, amint azt a Törvényszék egyik kérdésére válaszolva a tárgyaláson is megerősítette.

E körülmények között a kereset tehát nem a felperes eljárási jogainak a védelmére irányult, akinek ezért azt kell bizonyítania, hogy a Bíróság *Plaumann kontra Bizottság*¹⁷ ügyben hozott ítéletének nyomán kialakult ítélkezési gyakorlat értelmében sajátos helyzetben van, nevezetesen azért, mert a piaci helyzetét lényegesen érintették a határozat tárgyát képező intézkedések, ugyanakkor versenyhelyzetének érintettségét a szóban forgó támogatási intézkedések kedvezményezettjei, azaz olyan piaci szereplők szempontjából kell vizsgálni, akik a filmgyártás és az audiovizuális alkotások gyártása területén gyártási tevékenységet folytatnak. Az adott esetben, mivel a forgalomra vonatkoztatott befektetési kötelezettségek aránya minden versenytárs tekintetében megegyezett, az a tény, hogy a felperes befektetési kötelezettségei a jelentős forgalma miatt meghaladták a többi

¹⁷ A 25/62. sz. ügyben 1963. július 15-én hozott ítélet (EBHT 1963., 197., 223. o.).

versenytársak költségeit, nem tudta sajátos helyzetbe hozni, következésképpen nem is egyénítette a *Plaumann kontra Bizottság* ügyben hozott ítélet értelmében vett címzett helyzetéhez hasonlóan.

Másodsorban a T-415/05., T-416/05. és a T-423/05. sz., *Görögország és társai kontra Bizottság* egyesített ügyekben 2010. szeptember 13-án hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé) a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy ameddig a felperesek esetében még felszámolás alá kerülésüket követően is elismerjük a megtámadott határozat megsemmisítése iránti kérelemhez fűződő érdeket, addig a beavatkozó is megőrzi ehhez kapcsolódó érdekét arra, hogy a Bizottságot támogatva beavatkozzon a határozat jogszerűségének védelmében, akár azért, hogy kártérítési igényekkel, illetve ezt követően esetleges keresetekkel éljen, amelyek a neki kárt okozó támogatások jogellenes odaítélésére vonatkoznak.

Végül harmadsorban a T-231/06. és T-237/06. sz., *Hollandia és NOS kontra Bizottság* egyesített ügyekben 2010. december 16-án hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé) a Törvényszék arra emlékeztetett, hogy az állami támogatásokkal kapcsolatos közigazgatási eljárás kizárólag az érintett tagállammal szemben indul meg. A támogatásban részesülő kedvezményezett vállalkozások ezen eljárásban csupán érdekelteknek tekinthetők. Ebből következően azok az érdekeltek, akik nem érvényesíthetik az eljárás alá vont személyeket megillető védelemhez való jogot, csupán azon joggal élhetnek, hogy a közigazgatási eljárásban az eset körülményeire tekintettel megfelelő mértékben részt vegyenek.

2. Anyagi jogi szabályok

a) A Bizottság által engedélyezett általános támogatási program alapján nyújtott egyedi támogatás

A T-102/07. és a T-120/07. sz., *Freistaat Sachsen és társai kontra Bizottság* egyesített ügyekben 2010. március 3-án hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé) a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy a Bizottság nem vizsgálhatja meg azonnal közvetlenül az EK-Szerződés alapján az olyan egyedi támogatást, amelyet állítólag valamely korábban engedélyezett program alapján nyújtottak. Bármiféle eljárás megindítása előtt először is annak ellenőrzésére kell szorítkoznia, hogy a támogatás része-e az általános programnak, és megfelel-e a programot jóváhagyó határozatban meghatározott feltételeknek. Ha nem így járna el, a Bizottság minden egyes egyedi támogatás vizsgálata során megváltoztathatná a támogatási programot jóváhagyó határozatát, amely már feltételezte az EK 87. cikk szerinti vizsgálatot. Az általános programot jóváhagyó határozatban meghatározott feltételeket szigorúan és kiszámíthatóan alkalmazó támogatás ezért létező támogatásnak tekintendő, amelyet nem kell bejelenteni a Bizottságnak, és amelyet az EK 87. cikk alapján sem kell megvizsgálni.

A Törvényszék azt is pontosította, hogy a Bizottság által valamely támogatásnak az érintett programmal való összeegyeztethetőségére vonatkozóan hozott határozat a Bizottság azon kötelezettsége teljesítésének körébe tartozik, hogy biztosítsa az EK 87. cikk és az EK 88. cikk alkalmazását. Ebből következik, hogy ha a Bizottság valamely támogatásnak az e támogatási rendszerrel való összhangját vizsgálja, e vizsgálat nem képez a Bizottság hatáskörének korlátait túllépő kezdeményezést. Ennélfogva a Bizottság által végzett értékelést nem korlátozhatja a támogatást nyújtó nemzeti hatóságok által végzett értékelés.

b) Gazdasági előny biztosítása

A T-425/04., T-444/04., T-450/04. és T-456/04. sz., *Franciaország és társai kontra Bizottság* egyesített ügyekben 2010. május 21-én hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé) a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy a francia hatóságok nyilvános nyilatkozatai értékelhető előnyt jelentenek egy

vállalkozás számára, mivel lehetővé teszik a pénzügyi piacok bizalmának újbóli elnyerését. Lehetővé teszik továbbá a vállalkozás számára a rövid lejáratú adósságainak refinanszírozásához szükséges új hitelek könnyebb és olcsóbb megszerzését, és végül hozzájárulnak a vállalkozás igen törekény pénzügyi helyzetének stabilizálásához. E nyilatkozatok döntő módon befolyásolják a hitelminősítő intézetek reakcióját. Márpedig a vállalkozás minősítésére nézve minden pozitív befolyás, legyen az a befektetők bizalmának elnyerésére vagy megerősítésére alkalmas nyilvános kijelentéseknek köszönhető, azonnali hatással jár a költségek szintjén, amit saját tőkepiaci refinanszírozása érdekében a vállalkozásnak kell viselnie.

A Törvényszék azt is pontosította, hogy az azonosított előny és az állami források elkötelezése közötti összefüggés követelménye főszabály szerint feltételezi, hogy az említett előny szorosan kötődjön egy annak megfelelő, az állami költségvetést terhelő kiadáshoz, vagy az állam által vállalt, jogilag kötelező erejű kötelezettségek alapján e költségvetést terhelő kellően konkrét gazdasági kockázathoz. Ahhoz, hogy a nyilatkozatok állami garanciának vagy konkrét pénzügyi hozzájárulásra vonatkozó visszavonhatatlan kötelezettségvállalásnak minősüljenek, mint például a rövid lejáratú adósságok törlesztése, az állami források konkrét, feltétel nélküli és visszavonhatatlan elkötelezését kellett volna tartalmazniuk és explicit módon meg kellett volna határozniuk akár a beruházásra szánt pontos összegeket, akár a biztosítani kívánt konkrét adósságokat, vagy legalább egy előre meghatározott pénzügyi keretet, mint például egy adott összegű hitelkeretet, valamint a tervezett hozzájárulás feltételeit. Önmagában az, hogy valamely tagállam a pénzügyi piacokon meglévő sajátos hírnevéhez folyamodott, nem lehet elegendő annak bizonyításához, hogy forrásai olyan kockázatnak voltak kitéve, amit az EK 87. cikk (1) bekezdése értelmében állami források olyan átruházásának lehet tekinteni, amely kellő mértékben kapcsolódik az e nyilatkozatokkal nyújtott előnyhöz.

A T-177/07. sz., *Mediaset kontra Bizottság* ügyben 2010. június 15-én hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé, fellebbezett) a Törvényszék arra emlékeztetett, hogy az ítélkezési gyakorlat elismerte, hogy az egyes olyan természetes vagy jogi személyek részére biztosított közvetlen előny, amelyek nem feltétlenül vállalkozások, közvetett előnyt képezhet, ennek következtében pedig állami támogatásnak minősülhet az olyan egyéb természetes vagy jogi személyek vonatkozásában, amelyek vállalkozások. Így el kell utasítani azt az elméletet, miszerint a fogyasztóknak nyújtott támogatás nem minősíthető a fogyasztói termékeket, illetve szolgáltatásokat nyújtó piaci szereplőket előnyben részesítő állami támogatásnak.

c) Általános gazdasági érdekű szolgáltatások

A T-568/08. és T-573/08. sz., *M6 és TF1 kontra Bizottság* egyesített ügyekben 2010. július 1-jén hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé, fellebbezett) a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy az a helyzet, amely szerint a Bíróság *Altmark Trans és Regierungspräsidium Magdeburg* ügyben 2003. július 24-én hozott ítéletének¹⁸ 88–93. pontjában meghatározott feltételek közül a negyedik betartása feltételezi az EK 86. cikk (2) bekezdésében előírt eltérés alkalmazását, az állami támogatás EK 87. cikk (1) bekezdésének értelmében történő minősítését meghatározó feltételek és a támogatások EK 86. cikk (2) bekezdése alapján való összeegyeztethetőségének értékelését szolgáló feltételek összetévesztésén alapul. A fent hivatkozott *Altmark Trans és Regierungspräsidium Magdeburg* ügyben hozott ítéletben megfogalmazott feltételek egyedi és kizárólagos célja a kérdéses intézkedés állami támogatássá minősítése annak megállapítása érdekében, hogy – új támogatás esetében – az intézkedést be kell-e jelenteni a Bizottságnak, vagy – a már létező támogatás esetében – együtt kell-e működni ezen intézménnyel.

¹⁸ C-280/00. sz. ügy (EBHT 2007., I-7747. o.).

Továbbá a Törvényszék megállapította, hogy az a kérdés, hogy az általános gazdasági érdekű műsorszolgáltatással megbízott vállalkozás alacsonyabb költségek mellett is teljesíthetné-e közszolgáltatási kötelezettségeit, irreleváns az e szolgáltatás állami finanszírozásának az állami támogatásokra vonatkozó közösségi szabályokra tekintettel való összeegyeztethetőségének megítélése szempontjából. Az EK 86. cikk (2) bekezdése a támogatás arányosságának értékelésével azon helyzet megelőzésére irányul, hogy az általános gazdasági érdekű szolgáltatással megbízott gazdasági szereplő a közszolgáltatás nettó költségeit meghaladó finanszírozásban részesüljön.

A fent hivatkozott *Hollandia és NOS kontra Bizottság* ügyben a Törvényszék pontosította, hogy a tagállamok széles körű mérlegelési jogkörrel rendelkeznek annak meghatározásánál, hogy mit tekintenek általános gazdasági érdekű szolgáltatásnak. Ebből kifolyólag e szolgáltatásoknak valamely tagállam általi meghatározását a Bizottság kizárólag nyilvánvaló hiba esetén kérdőjelezheti meg. Bár a műsorszolgáltatási ágazatban a közszolgáltatás meghatározását tekintve nem a Bizottság feladata annak eldöntése, hogy egy programot általános gazdasági érdekű szolgáltatásként kell-e nyújtani, sem pedig egy bizonyos termék jellegének vagy minőségének megkérdőjelezése, ugyanakkor a Szerződés őreként közbe kell tudnia avatkoznia nyilvánvaló hiba esetén.

d) A piacgazdasági magánbefektető kritériuma

A T-163/05. sz., *Bundesverband deutscher Banken kontra Bizottság* ügyben 2010. március 3-án hozott ítéletében (az EBHT-ban még nem tették közzé) a Törvényszék elutasította azt az érvet, amely szerint a szellemi tevékenységet, amely annak ellenőrzéséből áll, hogy valamely műveletre a piacgazdaság rendes feltételei mellett került-e sor, szükségképpen egyetlen befektetőre, illetve a befektetés egyetlen kedvezményezett vállalkozására hivatkozással kellene végezni, mivel a piacgazdaságot épp a különböző gazdasági szereplők közötti kapcsolat jellemzi. Így a Bizottság azt vizsgálhatja, hogy a vállalkozás más befektetőktől hozzájuthatott volna-e olyan forrásokhoz, amelyek ugyanezeket az előnyöket biztosítják, és ha igen, milyen feltételekkel. Továbbá e tevékenység azt sem követeli meg, hogy teljes mértékben el kelljen vonatkoztatni az átruházott vagyon jellegéhez kapcsolódó kötöttségektől.

Továbbá a Törvényszék megállapította, hogy az a tény, hogy a művelet valamelyik jellemzője a befektető által vállalt kockázat növekedésével jár, csak akkor igazolja a díj növelését, ha e jellemző valamilyen előnyt biztosít a banknak, vagy ha a bank nincs abban a helyzetben, hogy a felajánlott forrásokat visszautasítsa. Ezzel szemben, ha a befektető kockázatának növekedése olyan döntésből ered, amelyet ő maga hozott meg előtte ismert okokból, anélkül hogy azt a bank kíváncsi vagy szükségletei befolyásolták volna, a bank nem lesz hajlandó felárat fizetni a díj után, és más befektetőktől fogja beszerezni a forrásokat.

A fent hivatkozott *Görögország és társai kontra Bizottság* egyesített ügyekben hozott ítéletben, miután a Törvényszék emlékeztetett rá, hogy az EK 87. cikk (1) bekezdéséből következik, hogy a támogatás fogalma olyan objektív fogalom, amely kizárólag attól a kérdéstől függ, hogy az állami intézkedés olyan gazdasági előnyt biztosít-e a kedvezményezett vállalkozásnak, amelyet rendes piaci körülmények között nem ért volna el, a Törvényszék úgy határozott, hogy az a tény, hogy az ügylet a támogatást nyújtó állami szervek vagy a közvállalkozás számára ésszerű, nem mentesít a magánbefektető kritériuma alkalmazásának kötelezettsége alól.

e) A támogatás visszatérítésének kötelezettsége

A fent hivatkozott *Görögország és társai kontra Bizottság* egyesített ügyekben hozott ítéletben a Törvényszék a támogatás két vállalkozás közötti gazdasági folytonosság esetén való visszatérítésének kérdésével foglalkozott. Ilyen folytonosság fennállása esetén az új vállalkozás

tekinthető a szóban forgó tevékenységi ágazatot előnyben részesítő azon támogatások tényleges kedvezményezettjének, amelyeket a korábbi vállalkozásnak azt megelőzően juttattak, hogy e tevékenységeket az új vállalkozás átvette volna. Ha viszont a szétválást követően nem áll fenn gazdasági egység a két vállalkozás között, a korábbi vállalkozásnak a szétválást követően juttatott támogatások nem téríthetők vissza az új vállalkozással pusztán azzal az indokkal, hogy e vállalkozás azokból közvetett előnyre tett szert. Ugyanis önmagában e körülmény alapján az új vállalkozás nem tekinthető a korábbi vállalkozásnak juttatott támogatások tényleges kedvezményezettjének.

A visszatérítésre irányuló kötelezettségnek a támogatás kedvezményezettjei közötti megoszlását illetően a Törvényszék arra emlékeztetett, hogy egy támogatás összegegyeztetetlenségére, illetve annak behajtására vonatkozó határozatban a Bizottság nem köteles pontosan megjelölni, hogy az egyes kedvezményezett vállalkozások milyen mértékben részesültek a szóban forgó támogatás összegéből. Az EK 10. cikknek megfelelően az érintett tagállamnak a Bizottsággal együttműködve kell meghatározni az egyes vállalkozások által a támogatás visszatérítése során visszafizetendő összeget.

Továbbá a támogatás tényleges kedvezményezettjének azonosításával kapcsolatos ítélkezési gyakorlatban kialakított szempontok objektív jellegűek. A gazdasági folytonosság fennállása különböző objektív tényezők, így például az átruházott eszközök ellenértékeként a piaci feltételeknek megfelelő ár megfizetésének elmaradása, vagy azon objektív körülmény alapján állapítható meg, hogy az átruházás a jogvita tárgyát képező támogatás visszatérítésére irányuló kötelezettség elkerülését eredményezi.

A két vállalkozás közötti gazdasági folytonosság fennállására vonatkozó megállapítás – tekintettel a két társaság szétválást követő állandó gazdasági nehézségeire – nem támasztja alá azt a feltételezést, hogy a megtámadott határozatban megvizsgált, az új vállalkozás előnyére szolgáló új intézkedések a fent említett korábbi támogatások logikus folytatását jelentik, és ezért szintén az állami támogatások kategóriájába tartoznak. Minden esetben az uniós bíróság feladata annak vizsgálata, hogy a releváns tényezőkre figyelemmel ezek az intézkedések ésszerűen elválaszthatók-e a korábbi támogatási intézkedésektől.

3. Eljárási szabályok

a) Hivatalos vizsgálati eljárás

A T-36/06. sz., *Bundesverband deutscher Banken kontra Bizottság* ügyben 2010. március 3-án hozott ítéletében (az EBHT-ban még nem tették közzé) a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy azt a kérdést, hogy a Bizottság tévesen alkalmazta-e a magánbefektető kritériumát, nem lehet összekeverni azzal a kérdéssel, hogy fennálltak-e olyan komoly nehézségek, amelyek megkövetelték a hivatalos vizsgálati eljárás megindítását. Továbbá az, hogy a Bizottság a felperes által egy párhuzamosan folyamatban lévő ügy keretében megfogalmazott egyes kifogások tárgyában nem foglalt állást, nem jelenti azt, hogy a Bizottság a szóban forgó intézkedést a rendelkezésére álló információk alapján ne tudta volna elbírálni, ennek következtében pedig a vizsgálatának kiegészítése érdekében meg kellett volna indítania a hivatalos vizsgálati eljárást. Amennyiben a Bizottság hasonló műveletek tekintetében megindította a hivatalos vizsgálati eljárást, ezen alkalommal pedig megvizsgálta az e műveletek mindegyike vonatkozásában fennálló bizonyos tulajdonságok jelentőségét, megállapítható, hogy nem csupán a Bizottságnak állnak rendelkezésére azok az információk, amelyek lehetővé teszik az említett tulajdonságok relevanciájának vizsgálatát.

b) Indokolási kötelezettség

A fent hivatkozott *Freistaat Sachsen és társai kontra Bizottság* egyesített ügyekben hozott ítéletben a Törvényszék az indokolás elégtelensége miatt megsemmisítette a Bizottság azon, közös piaccal összeegyeztethetetlen állami támogatás fennállását megállapító határozatát, amely a nehéz helyzetben lévő vállalkozások részére nyújtott támogatás összegének kiszámításához nem tartalmaz semmilyen, a kockázatok (nehéz helyzetben lévő vállalkozás, biztosítékok hiánya stb.) halmozódására vonatkozó pénzpiaci gyakorlatra való utalást, mivel a Bizottság által alkalmazott súlyozások és a kérdéses társaságok különleges helyzete közötti összefüggés nem tűnik egyértelműnek, és az alkalmazott súlyozások megválasztása – legalábbis látszatra – véletlenszerű jelleget ölt, jöllehet a referencia-kamatláb és a leszámítolási kamatláb megállapításának módjáról szóló bizottsági közlemény¹⁹ nem tartalmaz semmilyen, a kockázatok említett halmozódására való utalást.

Továbbá a fent hivatkozott *Mediaset kontra Bizottság* ügyben hozott ítéletben a Törvényszék pontosította, hogy az indokolási kötelezettség az állami támogatásként történő minősítés esetén megköveteli, hogy a Bizottság sorolja fel azokat az indokokat, amelyek miatt úgy véli, hogy a szóban forgó intézkedés az EK 87. cikk (1) bekezdésének hatálya alá esik. A közös piaci verseny torzítását illetően, ha a Bizottság a határozatának indokolásában köteles legalább a támogatás nyújtásának körülményeit kifejteni, ha azok lehetővé teszik annak bizonyítását, hogy a támogatás érinti a tagállamok közötti kereskedelmet, és torzítja a versenyt, vagy annak torzításával fenyeget, akkor viszont nem köteles az érintett piacok tényleges helyzetének, a támogatásokban részesülő kedvezményezett vállalkozások piaci részesedésének, a versenytárs-vállalkozások helyzetének és a tagállamok közötti kereskedelem szerkezetének gazdasági elemzésére. Ezenkívül a jogellenesen nyújtott támogatások esetén a Bizottság nem köteles bizonyítani e támogatásoknak a versenyre és a tagállamok közti kereskedelemre gyakorolt tényleges hatását. Ha ugyanis köteles lenne, akkor ez a követelmény azzal a következménnyel járna, hogy a jogellenes támogatásokat nyújtó tagállamokat azon tagállamok kárára részesítenék előnyben, amelyek már a tervezési szakaszban bejelentik a támogatásokat. Különösen elegendő, ha a Bizottság azt bizonyítja, hogy a jogvita tárgyát képező támogatás érintheti a tagállamok közötti kereskedelmet, és a torzítja a versenyt, vagy a verseny torzításával fenyeget, anélkül hogy körül kellene határolnia a szóban forgó piacot.

A közösségi védjegy

A 40/94/EK²⁰ rendelet és a 207/2009/EK rendelet²¹ alkalmazásával kapcsolatos határozatok 2010-ben is jelentős részét alkották a Törvényszék által elbírált ügyeknek (180 ügy, azaz a 2010-ben elbírált összes ügy 34%-a).

1. Feltétlen kizáró okok

A 40/94 rendelet és a 207/2009 rendelet 7. cikke (1) bekezdésének c) pontja alapján nem részesülhet közösségi védjegyoltalomban az a megjelölés, amely nem rendelkezik megkülönböztetőképességgel, amely megkülönböztetőképességet egyrészt a védjegybejelentésben szereplő árukra és szolgáltatásokra tekintettel, másrészt az érintett vásárlóközönség észlelésére tekintettel kell értékelni.

¹⁹ A referencia-kamatláb és a leszámítolási kamatláb megállapításának módjáról szóló, 97/C 273/03. sz. bizottsági közlemény (HL 1997. C 273., 3. magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 146. o.).

²⁰ A közösségi védjegyről szóló, 1993. december 20-i 40/94/EK tanácsi rendelet (HL 1994. L 11., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 146. o.).

²¹ A közösségi védjegyről szóló, 2009. február 26-i 207/2009/EK tanácsi rendelet (HL L 78., 1. o.), amely a 40/94 rendelet helyébe lépett.

A T-547/08. sz., *X Technology Swiss kontra OHIM (Zokni orrának narancssárga színezése)* ügyben 2010. június 15-én hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé, fellebbezett) a Törvényszék elutasította a Belső Piaci Harmonizációs Hivatal (védjegyek és formatervezési minták) (OHIM) fellebbezési tanácsának azon határozata ellen előterjesztett keresetet, amely szerint a kötött vagy hurkolt harisnyák orrát csuklya formában betakaró narancssárga színezés az átlagos fogyasztó számára nem rendelkezik megkülönböztetőképeséssel. A Törvényszék elsősorban úgy ítélte, hogy a fellebbezési tanács nem követett el hibát, amikor a térbeli védjegyekre vonatkozó ítélkezési gyakorlatot alkalmazta a felperes által „pozícióvédjegynek” minősített, bejelentett védjegyre. A Törvényszék ugyanis rámutatott, hogy a „pozícióvédjegy” ábrás vagy térbeli védjegyként, illetve a védjegyek különleges csoportjaként való minősítése nem releváns a megkülönböztetőképeségének értékelése során, mivel ezen ítélkezési gyakorlat alkalmazhatósága szempontjából az a döntő tényező, hogy a megjelölés egybeolvad a megjelölt áru külső megjelenésével. A Törvényszék másodsorban úgy vélte, hogy ha egy megjelölés nem képes az áruk kereskedelmi eredetének azonosítására, nem lajstromozható védjegyként, függetlenül attól, hogy olyan árukat jelöl, amelyeket a divatirányzatok befolyásolnak, és ezért az érintett iparágban számos hasonló megjelölés létezik, illetve folyamatosan alkotnak ilyeneket. Végül a Törvényszék tisztázta azon körülményt, hogy annak veszélye, hogy egy áru vagy egy szolgáltatás külső megjelenésének egyik alkotóelemét a versenytárs lemásolja, nem sérti a 40/94 rendelet 7. cikke (1) bekezdése b) pontjának értelmezését, mivel az a piaci szereplő, aki az üzleti életben olyan megjelölést alkalmaz, amely nem teljesíti az említett rendelkezésben előírt feltételt, adott esetben bizonyíthatja, hogy a 40/94 rendelet 7. cikkének (3) bekezdése értelmében a védjegy használata révén megszerezte a megkülönböztetőképeséget, vagy az esetlegesen a rendelkezésére álló egyéb jogi eszközökhöz, például a formatervezésiminta-oltalomhoz, illetve a tisztességtelen verseny megállapítása iránti keresethez folyamodhat.

Egyébiránt a T-404/09. sz., *Deutsche Bahn kontra OHIM (szürke és piros horizontális színekombináció)* ügyben 2010. november 12-én hozott ítéletben (az EBHT-ban nem tették közzé) és a T-405/09. sz., *Deutsche Bahn kontra OHIM (szürke és piros vertikális színekombináció)* ügyben 2010. november 12-én hozott ítéletben (az EBHT-ban nem tették közzé) a Törvényszék visszatért a színekombinációk megkülönböztetőképeségének kérdésére. E két ítéletben a Törvényszék megerősítette a színekombinációk védjegyként történő lajstromozása iránt benyújtott kérelmekkel szembeni megszorító megközelítését, és megállapította, hogy a színekombináció nem mutat az érintett vásárlóközönség számára érzékelhető eltérést a vonatkozó szolgáltatások esetében szokásosan használt színekhez képest, következésképpen nem rendelkezik megkülönböztetőképeséggel.

2. Viszonylagos kizáró okok

A T-255/08. sz., *Montero Padilla kontra OHIM – Padilla Requena (JOSE PADILLA)* ügyben 2010. június 22-én hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé) a Törvényszék pontosította azon jogalapokat, amelyek a felszólalás alapjául szolgálhatnak. A felperes lényegében azt kérte, hogy a Törvényszék – a 40/94 rendeletnek a közösségi védjegy által biztosított jogokat meghatározó 9. cikkére tekintettel – vizsgálja felül az OHIM fellebbezési tanácsa határozatának jogszerűségét. A Törvényszék rámutatott, hogy azon indokok, amelyeken a felszólalás alapulhat, és amelyeket a 40/94 rendelet 42. cikkének (1) bekezdése felsorol, viszonylagos kizáró okok, ahogyan azok ugyanezen rendelet 8. cikkében szerepelnek, mivel e rendelet 9. cikke ugyan meghatározza a közösségi védjegy által biztosított jogok terjedelmét, ezáltal e védjegy lajstromozásának hatásait, azonban nem érinti a lajstromozás feltételeit. A 40/94 rendelet 9. cikke tehát nem része az OHIM által a lajstromozás iránti kérelem vagy a felszólalás vizsgálatkor figyelembe veendő jogi keretnek. Ezenfelül a Törvényszék úgy vélte, hogy a 40/94 rendelet 8. cikke (5) bekezdésének szövegéből – amely a „korábbi védjegy” kifejezést használja – következik, hogy e rendelkezés az említett rendelet 8. cikkének (2) bekezdése szerinti korábbi védjegyekre csak abban az esetben vonatkozik, ha azokat lajstromozták. Következésképpen, a 40/94 rendelet 8. cikkének (5) bekezdése az egymáshoz nem hasonló áruk

és szolgáltatások tekintetében csak azokat a Párizsi Egyezmény²², 6a. cikke értelmében közismert védjegyeket oltalmazza, amelyek esetében a lajstromozást bizonyították. Végül a Törvényszék pontosította, hogy a szerzői jog nem minősülhet a 40/94 rendelet 8. cikkének (4) bekezdése értelmében vett „kereskedelmi forgalomban használt megjelölésnek”, ahogyan az az említett rendelet 52. cikkének rendszeréből is kitűnik. Az utóbbi rendelkezés (1) bekezdésének c) pontja előírja, hogy a közösségi védjegyet törölni kell a 40/94 rendelet 8. cikkének (4) bekezdésében említett korábbi jog alapján, ha arra nézve teljesülnek az említett bekezdésben megállapított feltételek. Ugyanezen cikk (2) bekezdésének c) pontja kimondja, hogy a közösségi védjegyet akkor is törölni kell, ha annak használata valamely „másik” korábbi jog alapján, többek között a szerzői jog alapján megtiltható. Ebből következik, hogy a szerzői jog nem része a 40/94 rendelet 8. cikkének (4) bekezdésében szereplő korábbi jogoknak.

3. A feltétlen kizáró okok és a viszonylagos kizáró okok közötti kapcsolat

A fent hivatkozott *JOSE PADILLA* ügyben a Törvényszék hangsúlyozta, hogy a 40/94 rendelet 42. cikke (1) bekezdésének szövegéből, valamint az említett rendelet ugyanezen cikkének rendszeréből és 43. cikkéből kitűnik, hogy az e rendelet 7. cikkében szereplő feltétlen kizáró okokat a felszólalási eljárásban nem kell vizsgálni. Azon okok ugyanis, amelyeken a felszólalás alapulhat, és amelyek a 40/94 rendelet 42. cikkének (1) bekezdésében szerepelnek, kizárólag viszonylagos kizáró okok, amelyeket ugyanezen rendelet 8. cikke felsorol.

4. Eljárási szempontok

A T-225/09. sz., *Claro kontra OHIM – Telefónica (Claro)* ügyben 2010. április 28-án hozott ítéletben (az EBHT-ban nem tették közzé, fellebbezett) a Törvényszék elutasította az OHIM fellebbezési tanácsának azon határozata ellen előterjesztett keresetet, amellyel az utóbbi a fellebbezést azzal az indokkal nyilvánította elfogadhatatlannak, hogy a 40/94 rendelet 59. cikkében előírt határidőn belül nem nyújtották be a fellebbezés alapjául szolgáló jogalapokat megjelölő írásbeli nyilatkozatot. A felperes azzal érvelt, hogy az írásbeli nyilatkozat benyújtása felesleges, egyrészt mivel a felperes teljes egészében vitatja a felszólalási osztály azon határozatát, amelyben a felszólalásnak a 40/94 rendelet 8. cikke (1) bekezdésének b) pontjában szereplő viszonylagos kizáró ok alapján helyt adott, másrészt pedig az OHIM különböző fórumai közötti funkcionális folyamatosság okán, amely fórumoknak az alacsonyabb fokon döntő fórum előtti eljárásra kell alapítaniuk határozataikat. A Törvényszék rámutatott, hogy a fellebbezés alapjául szolgáló okokat megjelölő írásbeli nyilatkozat benyújtása egyáltalán nem felesleges, mivel a valamelyik fellebbezési tanács előtt fellebbezést előterjesztő fél kötelessége azon jogalapok kifejtése, amelyekre fellebbezését alapítja. Ezzel szemben nem a fellebbezési tanács feladata, hogy következtetések útján meghatározza az általa elbírálandó fellebbezés alapjául szolgáló jogalapokat. Ezenfelül a funkcionális folyamatosságot illetően a Törvényszék ismételten alkalmazta a Bíróság által az *OHMI kontra Kaul* ügyben²³, 2007. március 13-án hozott ítéletben kimondott elveket, rámutatva, hogy a 40/94 rendelet 62. cikkének (1) bekezdéséből következik, hogy a fellebbezési tanácsnak az előtte előterjesztett fellebbezés vonatkozásában el kell végeznie a felszólalás érdemi, új és teljes vizsgálatát, úgy a jogi, mint a tényállási elemek vonatkozásában. Az ilyen vizsgálat azonban feltételezi, hogy a fellebbezési tanács előtt előterjesztett fellebbezés elfogadható, mivel amennyiben elfogadhatatlan, azt a fellebbezési tanácsnak érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítania.

²² Az ipari tulajdon oltalmára az 1883. március 20-án létesült, felülvizsgált és módosított Párizsi Egyezmény.

²³ C-29/05. P. sz. ügy (EBHT 2007., I-2213. o.).

Ezt követően a T-487/08. sz. *Kureha kontra OHIM – Sanofi-Aventis (KREMEZIN)* ügyben 2010. június 16-án hozott ítéletben (az EBHT-ban nem tették közzé) a Törvényszék a Szellemi Tulajdon Világszervezete (WIPO) egyik olyan közzétételének bizonyító erejéről határozott, amelyet a korábbi védjegy fennállásának bizonyítása érdekében, elkésztetten nyújtottak be. A Törvényszék úgy ítélte meg, hogy a 40/94 rendelet és a 2868/95/EK²⁴ rendelet egyik rendelkezésével sem ellentétes, ha az OHIM fórumai azt állapítják meg, hogy a nemzetközi lajstromozás WIPO által történő közzététele kielégíti a 2868/95 rendelet 19. szabályának (2) bekezdésében előírt követelményeket. Következésképpen a nemzetközi lajstromozás WIPO által történő közzétételének bizonyító erejére a 2868/95 rendelet 20. szabályának (2) és (4) bekezdése vonatkozik, mivel e két rendelkezés az észrevételeknek és a bizonyítékoknak a felek között – az OHIM közvetítésével – történő kicserélését érinti, míg az említett rendelet 19. szabálya csupán az OHIM és a felszólaló közötti közlésekkel kapcsolatos. Ezenfelül a Törvényszék megállapította, hogy a 40/94 és a 2868/95 rendelet alkalmazandó rendelkezéseinek együttes olvasatából következik, hogy a 2868/65 rendelet 20. szabályának alkalmazása keretében az OHIM egyrészről felhívhatja a feleket arra, hogy az általa szükségesnek tartott gyakorisággal észrevételeket nyújtsanak be, másrészről pedig – amennyiben indokoltnak ítéli – figyelembe veheti a felek által határidőn túl elé terjesztett információkat.

A fentiekén túl a T-292/08. sz. *Inditex kontra OHIM – Marín Díaz de Cerio (OFTEN)* ügyben 2010. szeptember 13-án hozott ítélet (az EBHT-ban még nem tették közzé) alkalmat adott a Törvényszéknek annak pontosítására, hogy a korábbi védjegy tényleges használatának bizonyításához és az áruk hasonlóságához kapcsolódó olyan kérdések, amelyekre az OHIM valamelyik fellebbezési tanácsa előtt nem hivatkoztak, az e fórum előtt folyamatban lévő jogvita részét képezik, mivel azokra a felszólalási osztály előtti hivatkoztak. A tényleges használat kérdését illetően a Törvényszék megállapította, hogy speciális és előzetes jellegű, mivel annak meghatározását eredményezi, hogy a felszólalási eljárás vizsgálata céljából a korábbi védjegy a szóban forgó áruk vagy szolgáltatások tekintetében lajstromozhatónak tekinthető-e. Következésképpen e kérdés nem tartozik a tulajdonképpeni felszólalás vizsgálatába, mivel a tényleges használat bizonyítékának elégtelenségére alapított jogalap nem része a fellebbezési tanács előtt folyamatban lévő eljárás tárgyának, mely utóbbi az összetévesztés veszélye fennállásának vizsgálatára korlátozódik. Ezzel szemben az összetévesztés veszélyének fennállására alapított felszólalás esetén az OHIM-nak a szóban forgó védjegyek közötti azonosság vagy hasonlóság, illetve az ezen védjegyek által érintett áruk és szolgáltatások azonossága vagy hasonlósága kérdésében is döntenie kell, tekintettel az összetévesztés veszélyének átfogó vizsgálata során figyelembe vett tényezők közötti kölcsönös függőségre.

Végül a T-303/08. sz. *Tresplain Investment kpontra OHIM – Hoo Hing (Golden Elephant Brand)* ügyben 2010. december 9-én hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé) a Törvényszék emlékeztetett arra, hogy azok a jogalapok, amelyekre a felperes az OHIM fórumai előtt nem hivatkozott, előtte nem fogadhatók el. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint azonban felmerülhet, hogy az OHIM-nak figyelembe kell vennie annak a tagállamnak a nemzeti jogát, amelyben az a korábbi védjegy részesül oltalomban, amelyre a törlési kérelmet alapítják, az OHIM által végzett vizsgálat ténybeli alapjának korlátozottsága ugyanis nem zárja ki, hogy a felek által kifejezetten előterjesztett tényeken felül köztudomású tényeket figyelembe vegyen, amennyiben e tények szükségesek az illető lajstromozást kizáró ok alkalmazási feltételeinek, különösen pedig a benyújtott okiratok bizonyító erejének a megítéléséhez. Az adott ügyben a felperes arra hivatkozott, hogy a megtévesztő megjelenítés fennállásának vizsgálata keretében az OHIM fellebbezési tanácsának figyelembe kellett volna vennie, hogy a beavatkozó egyáltalán nem szolgáltatott bizonyítékot az összetévesztés konkrét eseteire. Amennyiben a felperes azt állítja, hogy a szóban forgó tagállam – a jelen esetben az Egyesült

²⁴ A közösségi védjegyről szóló 40/94/EK tanácsi rendelet végrehajtásáról szóló, 1995. december 13-i 2868/95/EK bizottsági rendelet (HL L 303., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 189. o.).

Királyság – joga két védjegynek a piacon való együttes jelenléte esetén megköveteli, hogy a tagállami szinten előterjesztett jellegbitorlási kereset keretében az összetévesztés megtörtént konkrét esetei tekintetében bizonyítékot szolgáltatassanak, az ilyen érv abban az esetben is elfogadható, ha a felperes arra az OHIM előtt nem hivatkozott, amennyiben a védjegyek együttes fennállása az ügy irataiból kitűnik. Ezenkívül a Törvényszék kimondta, hogy az a körülmény, miszerint a beavatkozó csak az eljárás során szerzett tudomást az ügy jogi állásáról, mivel amikor a beavatkozó előterjesztette az ellenkérelmét, a Törvényszék még nem utasította el az általa külön előterjesztett keresetet mint elfogadhatatlant, nem minősülhet a Törvényszék eljárási szabályzata 48. cikkének 2. §-a értelmében vett új ténybeli vagy jogi helyzetnek.

5. Közösségi formatervezési minta

A 2010. év során a Törvényszéknek első ízben kellett alkalmaznia a 6/2002/EK²⁵ rendeletet.

A T-9/07. sz. *Grupo Promer Mon Graphicn kontra OHIM – PepsiCo (Kör alakú promóciós termék ábrázolása)* ügyben 2010. március 18-án hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé, fellebbezés alatt) a Törvényszék pontosította, hogy a közösségi formatervezésiminta-oltalmakkal szembeni megsemmisítési okoknak a 6/2002 rendelet 25. cikkének (1) bekezdésében szereplő felsorolását kimerítő jellegűnek kell tekinteni, és abban nem szerepel a vitatott közösségi formatervezési minta jogosultjának rosszhiszeműsége. A Törvényszék emellett meghatározta a 6/2002 rendelet egyes alapfogalmait. Az „ütközés” fogalmát illetően a Törvényszék rámutatott, hogy a 6/2002 rendelet 25. cikke (1) bekezdésének d) pontját úgy kell értelmezni, hogy a formatervezési minta akkor ütközik egy korábbi formatervezési mintával, ha – figyelembe véve azt is, hogy a szerző milyen alkotói szabadsággal alakíthatta ki az említett mintát – a tájékozott használóban nem kelt a hivatkozott korábbi formatervezési mintától eltérő összbenyomást. Ezenkívül a Törvényszék egyértelművé tette „a formatervezési minta kitalálásakor kibontakozó alkotói szabadság foka”, a „tájékozott használó” és az „összbenyomás” fogalmak terjedelmét. A formatervezési minta kitalálásakor kibontakozó alkotói szabadság fokát illetően a Törvényszék kimondta, hogy azt többek között a terméknek vagy a termék egyik elemének műszaki funkciója által megszabott jellemzőkhöz kapcsolódó követelményekre, vagy akár a termékre vonatkozó jogszabályi előírásokra tekintettel kell meghatározni. A tájékozott használóval kapcsolatban a Törvényszék megállapította, hogy jóllehet nem a gyártója vagy eladója annak a terméknek, amelyben rendeltetése szerint a szóban forgó formatervezési minták megtestesülnek, illetve amelyre azokat alkalmazzák, a tájékozott használó különösen éber, és a korábbi fejleményeket, azaz a szóban forgó termékre vonatkozó, a vitatott formatervezési minta bejelentésének napján vagy adott esetben az igényelt elsőbbség napján már nyilvánosságra hozott formatervezési mintákat illetően bizonyos fokú ismerettel rendelkezik. Végül a Törvényszék rámutatott, hogy a szóban forgó formatervezési minták által keltett összbenyomás konkrét megítélése során figyelembe kell venni, hogy a szerző milyen fokú alkotói szabadsággal alakíthatta ki a vitatott formatervezési mintát. Ezért amennyiben a szóban forgó formatervezési minták közötti hasonlóságok közös tulajdonságokban nyilvánulnak meg, e hasonlóságoknak az említett formatervezési minták által a tájékozott használóban keltett összbenyomást illetően csupán csekély jelentőségük van. Következésképpen, minél korlátozottabb a szerző szabadsága a vitatott formatervezési minta kialakításában, annál kisebb különbségek is elegendőek lehetnek ahhoz, hogy a szóban forgó formatervezési minták eltérő összbenyomást alakítsanak ki a tájékozott használóban.

Ezt követően a T-148/08. sz. *Beifa Group kontra OHIM – Schwan-Stabilo Schwanhäußer (Íróeszköz)* ügyben 2010. május 12-én hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé) a Törvényszék

²⁵ A közösségi formatervezési mintáról szóló, 2001. december 12-i 6/2002/EK tanácsi rendelet (HL 2002., L 3., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás: 13. fejezet, 27. kötet, 142. o.).

pontosította a 6/2002 rendelet 25. cikke (1) bekezdése e) pontjának értelmezését, amely úgy rendelkezik, hogy egy formatervezési mintát csak akkor lehet megsemmisíteni, ha egy későbbi formatervezési mintában megkülönböztetésre alkalmas megjelölést használnak, és az arra vonatkozó közösségi jog vagy a tagállam joga a megjelölés jogosultját felhatalmazza az ilyen használat megtiltására. A Törvényszék szerint az említett cikk nem csupán a megjelölések azonosságának, hanem azok hasonlóságának esetét is felöleli, és ezért a fellebbezési tanács nem alkalmazta tévesen a jogot azáltal, hogy úgy értelmezte e rendelkezést, hogy egy megkülönböztetésre alkalmas megjelölés jogosultja hivatkozhat arra annak érdekében, hogy egy későbbi formatervezési minta megsemmisítését kérje abban az esetben, amikor az említett formatervezési mintában olyan megjelölést használnak, amely hasonlóságot mutat az övével. A Törvényszék ezenfelül vizsgálta a közösségi formatervezési minta megsemmisítése iránti kérelem alátámasztásául a jogosult által hivatkozott tényleges használat igazolására vonatkozó kérelem benyújtásának módját, minthogy a 6/2002 rendelet erről kifejezetten nem rendelkezik. A Törvényszék rámutatott, hogy az említett kérelmet kifejezetten így szövegezve és a megfelelő időben kell az OHIM-hoz benyújtani. Valamely közösségi formatervezési minta megsemmisítése iránti kérelem alátámasztásául hivatkozott korábbi megjelölés tényleges használatának igazolására vonatkozó kérelmet azonban nem lehet első ízben a fellebbezési tanács előtt előterjeszteni.

Végül a T-153/08. sz., *Shenzhen Taiden kontra OHIM – Bosch Security Systems (távközlési berendezés)* ügyben 2010. június 22-én hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé) a Törvényszék kimondta, hogy ahogyan a 6/2002 rendelet 14. preambulumbekkezdéséből következik, a formatervezési mintának az említett rendelet 6. cikke értelmében vett egyéni jellegének megítélésekor figyelembe kell venni annak a terméknek a természetét, amelyre a mintát alkalmazzák, illetve amelyben a minta megtestesül, és különösen a termék szerinti iparág sajátosságait. Ezenkívül a Törvényszék kifejtette a „tájékozott használó” fogalmát, hangsúlyozva, hogy a „tájékozott” jelző azt sugallja, miszerint a használó – anélkül, hogy tervező vagy technikai szakértő lenne – ismeri az érintett ágazatban jelen lévő különböző formatervezési mintákat, bizonyos fokú ismeretekkel rendelkezik az említett formatervezési mintákat rendszerint alkotó elemek vonatkozásában, és az érintett áruk irányában megnyilvánuló érdeklődése folytán azok használata során viszonylag magas fokú figyelmet tanúsít. Mindazonáltal e körülmény nem vonja maga után, hogy a tájékozott használó – az érintett áru használata révén felhalmozott tapasztalatán túl – képes megkülönböztetni egymástól az áru megjelenésének azon aspektusait, amelyeket annak technikai funkciója követelt meg, és azokat, amelyek önkényesek.

Környezetvédelem

1. Az üvegházhatást okozó gázok kibocsátási egységeinek kereskedelmi rendszere

Az üvegházhatást okozó gázok kibocsátási egységeinek kereskedelmi rendszere, amelyet a 2003/87/EK irányelv²⁶, vezetett be, 2007 óta a Törvényszék számára a jogviták új és állandó forrásának bizonyul.

Ebben az évben a T-16/04. sz., *Arcelor kontra Parlament és Tanács* ügyben 2010. március 2-án hozott ítéletet (az EBHT-ban még nem tették közzé) érdemes megemlíteni. A kártérítési kereset alapján – amely a felperes által az említett irányelv elfogadása miatt állítólagosan elszenvedett károk megtérítésére irányult – a Törvényszék megállapította, hogy a közösségi jogalkotó az EK 174. és

²⁶ Az üvegházhatást okozó gázok kibocsátási egységei Közösségen belüli kereskedelmi rendszerének létrehozásáról és a 96/61/EK tanácsi irányelv módosításáról szóló, 2003. október 13-i 2003/87/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 275., 32. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 7. kötet, 631. o.).

EK 175. cikk alapján a környezetvédelem terén biztosított hatásköreinek gyakorlása tekintetében széles mérlegelési jogkörrel rendelkezik. E mérlegelési jogkör gyakorlása egyrészt magában foglalja azt, hogy e jogalkotónak összetett és bizonytalan ökológiai, tudományos, műszaki és gazdasági fejlődési folyamatokat kell előre látnia és értékelnie, másrészt az EK 174. cikkben meghatározott különböző célkitűzéseket, elveket és érdekeket kell mérlegelnie, és ezek között egyensúlyt teremtenie. Ez a megfontolás a 2003/87 irányelvben számos különböző, egymásnak részben ellentmondó célkitűzés és alcélkitűzés meghatározása formájában jelenik meg.

Ezenfelül a Törvényszék emlékeztetett arra, hogy az intézmények – ugyanúgy, mint a tagállamok – kötelesek az alapvető szabadságokat, így a letelepedés szabadságát tiszteletben tartani, amelyek az Unió alapvető célkitűzéseinek elérését, és így különösen a belső piac megvalósítását szolgálják. Ebből nem következik, hogy a közösségi jogalkotó a szóban forgó kérdést úgy köteles szabályozni, hogy a közösségi szabályozás – különösen akkor, ha e szabályozás irányelv formájában történik – kimerítő és végleges megoldást nyújtson a belső piac megvalósítása kapcsán felvetődött bizonyos problémákra, vagy hogy a nemzeti jogszabályokat teljes mértékben harmonizálja annak érdekében, hogy elhárítson a kereskedelmet érintő bármilyen elképzelhető akadályt. Amikor e jogalkotónak összetett rendszert kell átszerveznie vagy megalkotnia – így például a kibocsátási egységek kereskedelmi rendszerét –, dönthet úgy is, hogy szakaszos megközelítést alkalmaz, és a szóban forgó nemzeti jogszabályokat csak fokozatosan harmonizálja.

A Törvényszék hangsúlyozta, hogy a szubszidiaritás elve értelmében a környezetvédelemre vonatkozó uniós szabályozás nem ír elő teljes harmonizációt, és az EK 176. cikk úgy rendelkezik, hogy a tagállamok szabadon hozhatnak szigorúbb védintézkedéseket azzal a feltétellel, hogy ezen intézkedéseknek összeegyeztethetőknek kell lenniük a Szerződéssel, és azokról a tagállamoknak értesíteniük kell a Bizottságot. Az a pusztán tény, hogy a közösségi jogalkotó nyitva hagyott egy, a 2003/87 irányelv hatálya alá tartozó és egy alapvető szabadságot érintő sajátos kérdést, önmagában nem igazolja azt, hogy e joghézag a Szerződés szabályaival ellentétesnek minősüljön. Ezen túlmenően mivel a 2003/87 irányelv végrehajtásának felülvizsgálata a nemzeti bíróságok feladata, amennyiben e bíróságok az irányelv értelmezésével vagy érvényességével kapcsolatos nehézségbe ütköznek, kötelesek előzetes döntéshozatalra irányuló kérdést a Bíróság elé terjeszteni.

Végezetül a felperes azzal érvelt, hogy a 2003/87 irányelv sérti a jogbiztonság elvét, mivel nem tartalmaz semmiféle, az egyes létesítményeknek kiosztott kibocsátási egységek esetlegesen nem megfelelő mennyiségéből, illetve ezen kibocsátási egységek árából származó pénzügyi következmények terjedelmét szabályozó rendelkezést, mivel a kibocsátási egységek árát kizárólag a kibocsátási egységek kereskedelmi rendszerének a létrehozását követően kialakult piaci erőviszonyok határozzák meg. E tekintetben a Törvényszék megállapította, hogy a kibocsátási egységek árának szabályozása megghiúsíthatná a 2003/87 irányelv fő célkitűzését, vagyis azt, hogy az üvegházhatású gázok kibocsátását a kibocsátási egységek hatékony kereskedelmi rendszere révén csökkentse, amelynek keretében a kibocsátások és a kibocsátáscsökkentés érdekében megvalósított beruházások költségét lényegében a piaci mechanizmusok határozzák meg. A kibocsátási egységek nem megfelelő mennyisége esetén az üzemeltetők arra való ösztönzése, hogy az üvegházhatású gázok kibocsátását csökkentsék-e vagy sem, olyan összetett gazdasági döntés függvénye, amely többek között figyelembe veszi a kibocsátási egységek kereskedelmi rendszerében megvásárolható kibocsátási egységek árát, és az esetleges kibocsátáscsökkentési intézkedések költségeit, amely intézkedéseknek tárgya vagy a termelés csökkentése, vagy a nagyobb energiahatékonyságú termelési eszközökbe való beruházás. Ebben a rendszerben a kibocsátási költség emelkedését a jogalkotó nem tudja előzetesen szabályozni anélkül, hogy ne csökkentené vagy akár ki ne iktatná azokat a gazdasági ösztönzőket, amelyek e rendszer működésének alapját képezik, illetve hogy ezzel ne zavarja meg a kibocsátási egységek kereskedelmi rendszerének hatékonyságát.

A kibocsátási egységek kereskedelmi rendszere alakulásának előre nem láthatósága az e rendszert jellemző gazdasági mechanizmus velejárója, és annak el nem választható részét képezi, amelyre a kereslet-kínálat klasszikus szabályai érvényesek, és az nem minősíthető a jogbiztonság elvébe ütközőnek.

2. Légi közlekedés – Külkapcsolatok

A T-319/05. sz., *Svájc kontra Bizottság* ügyben 2010. szeptember 9-én hozott ítélet (az EBHT-ban még nem tették közzé, fellebbezett) esetében a Törvényszék elé terjesztett jogvita az Európai Közösség és a Svájci Államszövetség között a légi közlekedésre vonatkozóan létrejött megállapodást²⁷, és a zürichi (Svájc) repülőtér megközelítésére vonatkozó német intézkedéseket érintette.

A német határ közelségére tekintettel a Zürichben leszálló, valamint a kora reggel és késő este felszálló repülőgépek többségének a német légteret kell használnia. 1984 és 2001 között e légtér használata a Svájci Államszövetség és a Németországi Szövetségi Köztársaság között létrejött kétoldalú megállapodás, valamint tárgyalások tárgyát képezte. 2003-ban a német szövetségi repülési hatóságok a légi közlekedésről szóló nemzeti szabályozást fogadtak el. A szabályozás megállapítja azokat az intézkedéseket, amelyek lényegében arra irányulnak, hogy normál időjárási körülmények között megakadályozzák a svájci határ közeli német terület feletti, alacsony magasságon történő átrepülést munkanapokon 21 óra és 7 óra között, hétvégén és munkaszüneti napokon pedig 20 óra és 9 óra között, csökkentve ezáltal a zajt, amelynek a helyi lakosság ki van téve.

A Svájci Államszövetség – a Közösség és a Svájci Államszövetség között a légi közlekedésre vonatkozóan létrejött megállapodásra (amely a megállapodás keretében a 2408/92/EGK rendeletet²⁸ alkalmazza) hivatkozva – a Bizottsághoz panaszt nyújtott be, és arra kérte a Bizottságot, hogy hozzon határozatot annak érdekében, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság ne folytathassa a nemzeti szabályozás által bevezetett intézkedések alkalmazását. Mivel e panasz elutasításra került, a Svájci Államszövetség e határozat ellen keresetet indított, többek között az egyenlő bánásmód, az arányosság és a légiközlekedési ágazatban való szolgáltatásnyújtás szabadsága elveinek a megsértésére hivatkozva.

A Törvényszék először is kimondta, hogy a Bizottság nem alkalmazta tévesen a jogot, amikor megállapította, hogy a német intézkedések nem kötik feltételhez, nem korlátozzák, és nem is tagadják meg a légi szabadságjogok gyakorlását. A német intézkedések ugyanis semmiféle (feltételes vagy részleges) tilalmat nem kötnek ki a zürichi repülőtérrel felszálló vagy oda érkező repülőgépek német légtéren való áthaladása tekintetében, hanem az érintett járatok zürichi repülőtérrel való felszállását követő vagy ottani leszállását megelőző útvonal egyszerű módosításának tekinthetők.

Ezenfelül az egyenlő bánásmód elvének a zürichi repülőteret támaszrepülőtérként használó svájci légi fuvarozók tekintetében történő megsértése vonatkozásában a Törvényszék hangsúlyozta, hogy annak megállapítása, hogy valamely intézkedés az állampolgárságon alapuló hátrányos megkülönböztetéssel azonos eredményre vezet, nem elegendő azon következtetés levonásához, hogy ezen intézkedés összeegyeztethetetlen a szóban forgó megállapodás 3. cikkével, és vizsgálni kell, hogy az adott intézkedés nem igazolható-e objektív körülményekkel, és hogy ez

²⁷ Az Európai Közösség és a Svájci Államszövetség között a légi közlekedésre vonatkozóan létrejött megállapodás, amelyet 1999. június 21-én írtak alá Luxembourgban (HL 2002. L 114., 73. o.; magyar nyelvű kiadás 11. fejezet, 41. kötet, 94. o.).

²⁸ A közösségi légi fuvarozók Közösségen belüli légi útvonalakhoz jutásáról szóló, 1992. július 23-i 2408/92/EGK tanácsi rendelet (HL 240., 8. o.; magyar nyelvű kiadás 7. fejezet, 1. kötet, 420. o.).

az eltérő bánásmód ebben az esetben nem arányos-e az elérni kívánt céllal. Márpedig a közelség egy olyan, jelentős idegenforgalmi célállomáshoz, amelyet különösen érzékenyen érintenek a hangkibocsátások, olyan objektív körülmény, amely igazolja ezen intézkedéseknek a kizárólag a zürichi repülőtér tekintetében történő elfogadását. A Törvényszék ezenfelül megállapította, hogy a német intézkedések arányosak az általuk elérni kívánt céllal, nevezetesen a repülőgépektől eredő zajártalomnak a német terület Svájccal határos részén az éjszakai órákban és a hétvégeken való csökkentésének a céljával, és a Németországi Szövetségi Köztársaságnak nem állt rendelkezésére más intézkedés a zajártalom csökkentésének elérésére. Különösen meg kell állapítani, hogy a zajkontingens tiszteletben tartásának az ellenőrzése a minimális repülési magasság meghatározásával ellentétben nehéznek, a megsértésének a szankcionálása pedig lehetetlennek bizonyulhat.

Végezetül a légiközlekedési ágazatban a szolgáltatásnyújtás szabadságának az esetleges megsértésére irányuló vizsgálat keretében a Törvényszék hangsúlyozta, hogy a zajártalom csökkentésének célja a környezetvédelem egy különleges aspektusának tekinthető, amely azon közérdeken alapuló kényszerítő indokok egyike, amelyek alkalmasak az EK-Szerződés által biztosított alapvető szabadságok, köztük a szolgáltatásnyújtás szabadsága korlátozásainak igazolására, és a kérdéses intézkedések e céllal arányosak.

Közös kül- és biztonságpolitika

A Törvényszék ebben az évben öt ítéletet hozott a közös kül- és biztonságpolitika keretében egyes személyekkel szemben elfogadott korlátozó intézkedésekre vonatkozóan. A Törvényszék, különösen a 2010. szeptember 9-i és 30-i két ítéletben, tovább alakította a terrorizmus elleni küzdelem területén már fontos ítélkezési gyakorlatát.

Először is ami az Egyesült Nemzetek Szervezete Biztonsági Tanácsa határozatainak végrehajtása érdekében hozott, a pénzeszközök befagyasztására vonatkozó intézkedések felett gyakorolt bírósági felülvizsgálat terjedelmét illeti, a Törvényszéknek a T-85/09. sz., *Kadi kontra Bizottság* ügyben 2010. szeptember 30-án hozott ítélete (az EBHT-ban még nem tették közzé, fellebbezett) levonta a következtetéseket a Bíróság *Kadi és Al Barakaat International Foundation kontra Tanács és Bizottság* ügyben 2008. szeptember 3-án hozott ítéletéből²⁹, amely hatályon kívül helyezte a Törvényszék *Kadi kontra Tanács és Bizottság* ügyben 2005. szeptember 21-én hozott ítéletét³⁰. Ebben az ítéletben a Bíróság hatályon kívül helyezte a Törvényszék álláspontját, és azt állapította meg, hogy az uniós bíróságnak hatásköre van a Közösség által elfogadott azon intézkedések teljes felülvizsgálatára, amelyek az Egyesült Nemzetek Szervezete Biztonsági Tanácsának határozatait hajtják végre. Az ebben az ügyben hozott ítéletében a Bíróság továbbá megsemmisítette a pénzeszközök befagyasztásáról szóló rendeletet, mivel úgy ítélte meg, hogy azt az érdekelt alapvető jogainak megsértésével fogadták el, fenntartotta azonban a rendelet joghatásait három hónapot meg nem haladó időszakra, hogy lehetővé tegye a megállapított jogsértések orvoslását.

A Bíróság ítéletét követően a Bizottság tájékoztatta a felperest azon szándékáról, hogy továbbra is szerepelteti a 881/2002/EK rendeletben³¹ a Biztonsági Tanács Szankcióbizottsága által a felperes

²⁹ A C-402/05. P. és C-415/6351. P. sz. egyesített ügyek (EBHT 2008., I-6351. o.).

³⁰ T-315/01. sz. ügy (EBHT 2005., II-3649. o.).

³¹ Az Oszáma bin Ládennel, az Al-Kaida hálózattal és a Tálibánnal összeköttetésben álló egyes személyekkel és szervezetekkel szemben meghatározott szigorító intézkedések bevezetéséről, valamint a 467/2001/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2002. május 27-i 881/2002/EK tanácsi rendelet (HL L 139., magyar nyelvű különkiadás 18. fejezet, 1. kötet, 294. o.).

azon személyek listájára történő felvétele érdekében megállapított indokolás összefoglalása alapján, akikre alkalmazni kell a pénzeszközök és gazdasági erőforrások befagyasztását, és kérte, hogy a felperes terjessze elő az ezzel kapcsolatos észrevételeit. 2008. november 28-án a Bizottság új rendeletet³² fogadott el, amely fenntartotta a felperes pénzeszközeinek befagyasztását.

A felperes ez utóbbi rendelet ellen megsemmisítés iránti keresetet nyújtott be a Törvényszékhez, amely úgy vélte, hogy a Bíróság fent hivatkozott *Kadi és Al Barakaat International Foundation kontra Tanács és Bizottság* ügyben hozott ítélete fényében, neki kell biztosítania az adott esetben a rendelet jogszerűségének teljes és pontos felülvizsgálatát, anélkül hogy e rendelet joghatósága alól bármilyen mentességet élvezne amiatt, hogy az az Egyesült Nemzetek Szervezetének Biztonsági Tanácsa által elfogadott határozatok végrehajtására irányul. Ennek az esetnek legalábbis addig kell fennállnia, amíg a Szankcióbizottság által bevezetett felülvizsgálati eljárás nyilvánvalóan nem biztosítja a hatékony bírói jogvédelem garanciáit. E felülvizsgálatnak közvetve a Szankcióbizottság által tett érdemi értékelésekre, valamint az azok alapjául szolgáló bizonyítékokra kell vonatkoznia. Ez annál is inkább igazolható, mivel a szóban forgó intézkedések érzékenyen és tartósan érintik a felperes alapvető jogait, aki már közel tíz éve egy olyan rendszer hatálya alá tartozik, amely határozatlan időre befagyasztotta a teljes vagyont. A Törvényszék ezzel kapcsolatban pontosította, hogy az emberi élet léptékében tíz év ugyanis jelentős időtartam, és hogy a szóban forgó intézkedések megelőző vagy megtorló, biztosítási vagy elkobzási, polgári vagy büntetőjogi intézkedésként történő minősítése továbbra is nyitottnak tűnik.

E teljes és az Emberi Jogok Európai Bírósága által az *A. és társai kontra Egyesült Királyság*³³ ítéletében elfogadott szempontokat átültető felülvizsgálat körében a Törvényszék úgy vélte, hogy a felperes védelemhez való jogát pusztán formálisan és felületesen „tartották tiszteletben”. A Bizottság nem vette kellőképpen figyelembe a felperes által ismertett véleményét, és nem biztosított a felperes számára semmilyen – még minimális – hozzáférést sem a vele szemben felhozott terhelő bizonyítékokhoz, anélkül hogy összemérte volna az érdekeit és a szóban forgó információk bizalmas jellegének védelmére vonatkozó követelményt. E körülmények között néhány információ, valamint az indokolás összefoglalásában szereplő homályos állítások nyilvánvalóan nem elegendőek ahhoz, hogy a felperes hatékonyan cáfolhassa meg az őt ért vádakokat.

A Törvényszék úgy ítélte meg, hogy a rendelet elfogadása a felperes védelemhez való jogának megsértésével történt. Továbbá az információkhoz és a vele szemben felhozott terhelő bizonyítékokhoz való legcsekélyebb hozzáférés hiányában a felperes nem tudta megfelelő feltételek mellett e körülmények tekintetében sem megvédeni jogait az uniós bíróság előtt, ezért a hatékony bírósági jogorvoslathoz való jog megsértését szintén meg kell állapítani. Végül a Törvényszék megállapította, hogy a rendelet – a pénzeszköz-befagyasztási intézkedések általános hatályára és állandó jellegére tekintettel – a tulajdonhoz való jog nem igazolható korlátozását is jelenti.

Másodszor, ami azon nemzeti határozatokat illeti, amelyek a Tanács által elfogadott, a pénzeszközök befagyasztására vonatkozó intézkedés alapjául szolgálhatnak, a Törvényszék a T-348/07. sz., *Al-Aqsa kontra Tanács* ügyben 2010. szeptember 9-én hozott ítéletében (az EBHT-ban még nem tették közzé) meghatározta azokat a feltételeket, amelyek mellett a pénzeszközök befagyasztására vonatkozó nemzeti intézkedés (Sanctieregeling) végrehajtásának ideiglenes felfüggesztésére irányuló eljárás

³² A 881/2002/EK rendelet 101. alkalommal történő módosításáról szóló, 2008. november 28-i 1190/2008/EK bizottsági rendelet (HL L 322., 25. o.).

³³ 2009. február 19-i ítélet (az *Ítéletek és Határozatok Tárában* még nem tették közzé).

keretében az ideiglenes intézkedés tárgyában hozott ítélet a 2001/931/KKBP közös álláspont³⁴ 1. cikkének (4) bekezdése és a 2580/2001/EK rendelet³⁵ 2. cikkének (3) bekezdése értelmében vett hatáskörrel rendelkező hatóság által hozott „határozatnak” minősül.

A Törvényszék ezzel kapcsolatban megállapította, hogy ugyanúgy, ahogy a Sanctieregeling, az ideiglenes intézkedés tárgyában hozott ítélet sem minősül tulajdonképpen „terrorcselekmény miatt nyomozás vagy büntetőeljárás megindítására” vonatkozó határozatnak, és nem minősül a felperes „elítélésének” sem a kifejezés szorosán vett büntetőjogi értelmében. Mindazonáltal a Sanctieregelinggel együtt vizsgált, ideiglenes intézkedés tárgyában hozott ítélet – tartalmára, terjedelmére és szövegösszefüggéseire tekintettel – valójában a 2001/931 közös álláspont és a 2580/2001 rendelet fent hivatkozott rendelkezései értelmében vett hatáskörrel rendelkező hatóság által hozott „határozatnak” minősül, amely rendelkezések nem követelik meg, hogy a nemzeti „határozat” a szó szoros értelmében vett büntetőeljárás részét képezze.

Másfelől a „nyomozás vagy büntetőeljárás megindítását elrendelő” nemzeti határozat – annak érdekében, hogy arra a Tanács érvényesen hivatkozhasson – a terrorizmus elleni küzdelem céljából, az érdekelttel szembeni megelőző vagy megtorló jellegű intézkedés meghozatalára közvetlenül és elsődlegesen irányuló nemzeti eljárás részét kell, hogy képezze. A nemzeti igazságügyi hatóság határozatával ellentétben – amely mindössze kiegészítőleg és mellékesen tesz említést az érdekelt ilyen tevékenységben való lehetséges érintettségéről –, a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy a Tanács által az adott esetben hivatkozott ideiglenes intézkedés tárgyában hozott ítélet kellően közvetlenül illeszkedik az érdekelttel szemben terrorista tevékenységben való közreműködése miatt elsődlegesen gazdasági szankciós intézkedés kiszabására – vagyis pénzeszközeinek a maga a Sanctieregeling által elrendelt befagyasztására – irányuló nemzeti eljárás keretébe.

Azon kérdés is felmerült azonban, hogy a szóban forgó, ideiglenes intézkedés tárgyában hozott ítélet szolgálhatott-e a tanácsi határozat alapjául, ha a nemzeti hatóságok az ideiglenes intézkedés iránti kérelem elutasítását követően hatályon kívül helyezték a Sanctieregelinget. A Törvényszék úgy ítélte meg, hogy nem állt fenn ez a helyzet. Ebben az ítéletben ugyanis az ideiglenes intézkedésről határozó bíróság egész egyszerűen elutasította, hogy ideiglenesen felfüggeszse a Sanctieregeling joghatásait. Márpedig utóbbi hatályon kívül helyezésénél fogva véglegesen megszűnt az, hogy bármilyen joghatást váltson ki. Következésképpen ugyanez vonatkozik az ideiglenes intézkedés tárgyában hozott ítélethez fűződő joghatásokra, mivel az csak ideiglenes megállapítást tartalmaz, és nem érinti az eljárás végén történő érdemi döntéshozatalt. Egyébként nem lenne összeegyeztethető a 2580/2001 rendelet általános rendszerével, amelyet a Tanács értékelésében a nemzeti eljárás elemei által betöltendő döntő szerep jellemez, hogy a Sanctieregeling, amely már semmilyen hatást nem fejt ki a holland jogrendben, közvetetten és határozatlan ideig továbbra is joghatásokat fejtessen ki az ideiglenes intézkedés tárgyában hozott ítélet révén a közösségi jogrendben. Következésképpen a Tanács túllépte a mérlegelési jogköre korlátait azzal, hogy a felperest helyzetének rendszeres felülvizsgálata során határozatlan ideig a vitatott listán tartotta kizárólag azzal az indokkal, hogy az ideiglenes intézkedésről határozó bíróság határozatát a holland igazságszolgáltatási rendszerben az ideiglenes intézkedésről határozó fellebbviteli bíróság vagy az érdemi határozatot hozó bíróság nem kérdőjelezte meg, holott azon közigazgatási határozatot, amely joghatásainak felfüggesztését e bíróságtól kérték, időközben hatályon kívül helyezte annak kibocsátója.

³⁴ A terrorizmus leküzdésére vonatkozó különös intézkedések alkalmazásáról szóló, 2001. december 27-i 2001/931/KKBP tanácsi közös álláspont (HL L 344., 93. o.; magyar nyelvű különkiadás 18. fejezet, 1. kötet, 217. o.).

³⁵ A terrorizmus leküzdése érdekében egyes személyekkel és szervezetekkel szemben hozott különleges korlátozó intézkedésekről szóló, 2001. december 27-i 2580/2001/EK tanácsi rendelet (HL L 344., 70. o.).

Az intézmények dokumentumaihoz való hozzáférés

A Bizottság dokumentumaihoz való hozzáférésre vonatkozó eljárás, amelyet többek között az 1049/2001 rendelet 6–8. cikke szabályoz, két szakaszból áll. Először a kérelmezőnek a dokumentumokhoz való hozzáférés iránti első kérelmet kell benyújtania a Bizottsághoz. Ezt követően teljes vagy részleges elutasítás esetén a kérelmező megerősítő kérelmet nyújthat be a Bizottság főtítkárához. Csak a Bizottság főtítkárának intézkedése válthat ki olyan jellegű joghatásokat, amelyek sérthetik a kérelmező érdekeit, és ezért megsemmisítés iránti kereset tárgyát képezheti.

A T-355/04. és T-446/04. sz., *Co-Frutta kontra Bizottság* egyesített ügyekben 2010. január 19-én hozott ítéletben (EBHT 2010., II-1. o.)³⁶ a Törvéyszéknek alkalma volt bemutatni azon 15 munkanapos meghosszabbítható határidő lejártának következményeit, amelyen belül az intézménynek meg kell válaszolnia a megerősítő kérelmet. A Törvéyszék szerint az 1049/2001 rendelet 8. cikkének (1) és (2) bekezdésében előírt ezen határidő kötelező határidő. E határidő lejárta azonban nem fosztja meg az intézményt a határozathozatalra irányuló jogkörétől. Nem létezik ugyanis olyan jogelv, amelyik elvenné a közigazgatási szervtől a kérelmek megválaszolására vonatkozó hatáskörét, még ha túl is lépte az erre vonatkozóan megállapított határidőket. A hallgatóságos elutasító határozatok mechanizmusát azért hozták létre, hogy elkerüljék annak veszélyét, hogy a közigazgatási szerv úgy döntsön, hogy nem válaszol a dokumentumokhoz való hozzáférés iránti kérelemre, és kikerüljön mindenfajta bírósági felülvizsgálat alól, nem pedig azért, hogy jogellenessé tegyenek minden késedelmes határozatot. Éppen ellenkezőleg, a közigazgatási szerv főszabályként még késedelmesen is köteles indokolt választ adni a jogalanyok által benyújtott valamennyi kérelemre. Ez a megoldás összeegyeztethető a hallgatóságos elutasító határozat mechanizmusának rendeltetésével, amely azt teszi lehetővé a jogalanyok számára, hogy a közigazgatási szerv hallgatását megtámadják, és indokolt választ kapjanak tőle.

Hasonlóképpen az az intézmény, amelyhez valamely tagállamtól származó dokumentumhoz való hozzáférés iránti kérelmet nyújtottak be, és az adott tagállam köteles – amint az intézmény értesítette a tagállamot a kérelemről – haladéktalanul jóhiszemű párbeszédet kezdeni az 1049/2001 rendelet 4. cikkének (1)–(3) bekezdésében foglalt kivételek esetleges alkalmazásáról. Ilyenkor szem előtt kell tartaniuk annak szükségességét, hogy az intézmény a rendelet 7. és 8. cikkében a hozzáférés iránti kérelemről való döntéshozatalra megállapított határidőn belül meghozhassa döntését. Az 1049/2001 rendelet 8. cikkében előírt határidők túllépése azonban nem eredményezi automatikusan a határidőn túl meghozott határozat megsemmisítését. Valamely határozatnak kizárólag az 1049/2001 rendeletben előírt határidők túllépése miatti megsemmisítése ugyanis csupán a dokumentumokhoz való hozzáférés iránti közigazgatási eljárás újbóli megindítását eredményezné. Mindenesetre a Bizottság általi válasz késedelmességéből eredő esetleges kár megtérítése iránti igény kártérítési keresettel érvényesíthető.

Másfelől a T-494/08- T-500/08. és T-509/08. sz., *Ryanair kontra Bizottság* egyesített ügyekben 2010. december 10-én hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé) a Törvéyszék levonta a Bíróság *Bizottság kontra Technische Glaswerke Ilmenau* ügyben 2010. június 29-én hozott ítéletének³⁷ következményeit.

³⁶ Lásd szintén a Törvéyszék T-494/08–T-500/08. és T-509/08. sz., *Ryanair kontra Bizottság* egyesített ügyekben 2010. december 10-én hozott ítéletét (az EBHT-ban még nem tették közzé).

³⁷ C-139/07. P. sz. ügy (az EBHT-ban még nem tették közzé).

Így a Törvényszék emlékeztetett arra, hogy ezen ítélet értelmében az 1049/2001 rendelet 4. cikke (2) bekezdésének a vizsgálati célok védelmére vonatkozó harmadik francia bekezdésében foglalt kivétel értelmezése céljából figyelembe kell venni azt a körülményt, hogy az állami támogatásokra vonatkozó vizsgálati eljárásokban érintett tagállamon kívüli érdekeltek nem rendelkeznek a Bizottság igazgatási aktájában meglévő dokumentumokba való betekintési joggal, ennél fogva pedig el kell ismerni azt az általános vélelmet, amely szerint az igazgatási aktában meglévő dokumentumok hozzáférhetővé tétele főszabály szerint sérti a vizsgálati célok védelmét.

Így a Bizottság az 1049/2001 rendelet 4. cikke (2) bekezdésének harmadik francia bekezdése alapján megtagadhatja az állami támogatásokra vonatkozó vizsgálati eljárásokkal kapcsolatos valamennyi dokumentumhoz való hozzáférést, és teheti ezt e dokumentumok konkrét és egyenkénti vizsgálatának előzetes elvégzése nélkül. Ezen általános vélelem nem zárja ki az említett érdekeltek azon jogát, hogy bizonyítsák azt, hogy az említett vélelem nem vonatkozik valamely olyan dokumentumra, amelynek hozzáférhetővé tételét kérik, illetve azt, hogy az 1049/2001 rendelet 4. cikkének (2) bekezdése értelmében a dokumentum hozzáférhetővé tételéhez nyomós közérdek fűződik.

Mivel az adott ügyben a felperes nem adott elő egyetlen olyan érvet sem, amely bizonyította volna, hogy a szóban forgó dokumentumokra nem terjedt ki az általános vélelem, a Törvényszék elutasította a keresetet.

Hasonló problémával foglalkozott a Törvényszék a T-237/05. sz., *Éditions Jacob kontra Bizottság* ügyben 2010. június 9-én hozott ítéletében (az EBHT ban még nem tették közzé). Ebben az ügyben azonban a dokumentumok, amelyekhez hozzáférést kértek, vállalkozások összefonódására vonatkozó olyan eljáráshoz kapcsolódtak, amely a hozzáférés iránti kérelem benyújtásának napján már befejeződött. Ebben az összefüggésben a Törvényszék azt állapította meg, hogy az ellenőrzések, vizsgálatok és könyvvizsgálatok céljának védelmére vonatkozó kivétel csak akkor alkalmazható, ha a kérdéses dokumentumok hozzáférhetővé tétele e tevékenységek befejezését veszélyeztetheti. A vizsgálat során hozott különböző ügyiratokra mindaddig kiterjedhet e kivétel, amíg a vizsgálati vagy ellenőrzési tevékenység tart, még akkor is, ha az a konkrét vizsgálat vagy ellenőrzés, amelyben a hozzáférés iránti kérelemmel érintett jelentés született, már befejeződött. Annak elismerése azonban – amint azt a Bizottság állította –, hogy az adott ügyben kérelmezett dokumentumokra továbbra is kiterjed az említett kivétel mindaddig, amíg az eljárást befejező határozatok jogerőre nem emelkednek, azaz, amíg a Törvényszék, és adott esetben a Bíróság el nem utasította az e határozatok ellen benyújtott kereseteket, vagy megsemmisítés esetén addig, amíg a Bizottság egy vagy több új határozatot el nem fogadott, az említett dokumentumokhoz való hozzáférést esetleges, jövőbeni, talán távoli eseményhez kötné. Ebből következik, hogy a dokumentumok a hozzáférést megtagadó határozat elfogadásakor már nem tartoztak a vizsgálat céljának védelmére vonatkozó kivétel hatálya alá. Még ha az említett dokumentumok a vizsgálat céljának védelmére vonatkozó kivétel hatálya alá tartoztak volna is, mindenesetre a megtámadott határozat indokolásából semmilyen módon nem következik, hogy a Bizottság a kérelmezett dokumentumokat konkrét módon és egyenként vizsgálta.

A Törvényszék továbbá kifejtette, hogy a 139/2004 rendelet 17. cikkéből és az EK 287. cikkből következő szakmai titoktartás nem rendelkezik olyan terjedelemmel, hogy igazolhatná az összefonódás bejelentése keretében továbbított dokumentumokhoz való hozzáférés általános és absztrakt megtagadását. Az információ bizalmas jellegének az értékeléséhez szükséges egyrészt a hozzáférhetővé tétel ellen szóló jogos érdek, másrészt pedig az ahhoz fűződő közérdek egymáshoz képest történő mérlegelése, hogy a közösségi intézmények a nyilvánosság elvének a lehető legnagyobb tiszteletben tartása mellett folytassák tevékenységüket. A Bizottság a kérelmezett dokumentumok konkrét és egyenkénti vizsgálatával tehát biztosítani tudja az összefonódások területén alkalmazandó rendelkezések hatékony érvényesülését, amely teljes mértékben összhangban

áll az 1049/2001 rendelttel. A Törvénytörvény hozzáfűzte különösen, hogy az összefonódások területén a Bizottság és az érintett felek levelezése nem tekinthető úgy, hogy nyilvánvalóan a kereskedelmi érdekek védelmére vonatkozó kivétel hatálya alá tartozik, és hogy a Bizottságnak erről az egyes dokumentumok konkrét és tényleges vizsgálata útján kell meggyőződnie.

Az Európai Parlament tagjainak jogállása

1. Kiváltságok és mentességek

A T-42/06. sz. *Gollnisch kontra Parlement* ügy, amelyben a Törvénytörvény 2010. március 19-én hozott ítéletet (az EBHT-ban még nem tették közzé), alapjául Bruno Gollnisch, az Európai Parlament akkori tagja által sajtótájékoztatón tett, bűncselekménynek minősülő megjegyzések szolgáltak. Az emberiség elleni bűncselekmények megkérdőjelezése miatt Franciaországban indult eljárást követően, és L. Romagnoli, szintén az Európai Parlament tagja, kérése nyomán a Parlament elnöke a Parlament eljárási szabályzata 6. cikkének (3) bekezdésében előírt eljárásnak megfelelően a felperes mentelmi jogának fenntartására irányuló kérelmet terjesztett a Jogi Bizottság elé³⁸. E kérelem megvizsgálásának eredményeként és e bizottság ezirányú javaslatára a Parlament 2005. december 13-i határozatával elutasította a mentességi kérelmet azon az alapon, hogy az Európai Közösségek kiváltságairól és mentességeiről szóló jegyzőkönyv³⁹ 9. cikke alapján a Parlament tagjainak mentessége a feladataik ellátása során kifejtett véleményükre vagy leadott szavazatukra vonatkozik, ami az adott esetben nem állt fenn.

A B. Gollnisch által e határozat elfogadása miatt elszenvedett kár megtérítése iránti kérelemmel kapcsolatban a Törvénytörvény azt állapította meg, hogy bár az említett jegyzőkönyvben elismert kiváltságok és mentességek funkcionális jellegűek, amennyiben céljuk a Közösségek működése és függetlensége akadályainak elkerülése, e jegyzőkönyv alanyi jogokat teremt az említett személyek tekintetében, amelyek tiszteletben tartását a Szerződés által létrehozott jogorvoslati lehetőségek rendszere biztosítja.

Másfelől L. Romagnoli a kiváltságokról és mentességekről szóló jegyzőkönyv 10. cikke első bekezdésének a) albekezdésére hivatkozva utalt arra, hogy a B. Gollnisch által élvezett mentelmi jogot a francia alkotmányjog rendelkezései írják elő, amely úgy rendelkezik, hogy az a nemzetgyűlés, amelynek a parlamenti képviselő a tagja, kérheti az eljárások felfüggesztését. A kiváltságokról és mentességekről szóló jegyzőkönyv e cikke értelmében ugyanis a Parlament ülészeit ideje alatt tagjai saját államuk területén az országuk parlamentjének tagjaira vonatkozó mentességet élvezik. Ebből következik, hogy a Parlamenthez B. Gollnisch-sal szemben Franciaországban folyamatban lévő eljárások felfüggesztése, és nem a kiváltságokról és mentességekről szóló jegyzőkönyv 9. cikkére alapított, a mentesség fenntartására irányuló kérelmet nyújtottak be. Ugyanakkor, bár a Parlament széles mérlegelési jogkörrel bír az ebben az esetben benyújtotthoz hasonló kérelmet követő határozat tartalmát illetően, annak kérdése, hogy az ilyen határozatot a kiváltságokról és mentességekről szóló jegyzőkönyv 9. cikke vagy 10. cikke első bekezdésének a) albekezdése alapján kell-e meghozni, nem tartozott a Parlament mérlegelési jogkörébe. A Törvénytörvény így megállapította, hogy a Parlament nem hozott határozatot a büntetőeljárások esetleges felfüggesztését illetően, holott a kiváltságokról és mentességekről szóló jegyzőkönyv 10. cikke visszautal a nemzeti jogszabályokra a képviselők által a nemzeti területükön élvezett mentelmi jog terjedelmének és tartalmának meghatározása végett, és hogy a francia alkotmány 26. cikkének (3) bekezdése előírja a parlamenti mandátum időtartama alatt

³⁸ HL 2005. L 44., 1. o.

³⁹ Az Európai Közösségek kiváltságairól és mentességeiről szóló, 1965. április 8-i jegyzőkönyv (HL 1967. 152., 13. o.).

a büntetőeljárások felfüggesztését. Az adott ügyben tehát a felperes a kártérítési keresete keretében hivatkozhatott a Parlament által elkövetett, abban megnyilvánuló jogellenességre, hogy a Parlament megtagadta a kiváltságokról és mentességekről szóló jegyzőkönyv 10. cikke első bekezdésének a) albekezdésére tekintettel történő határozathozatalt.

A becsületén esett sérelemből eredő kár megtérítése iránti kérelmet ugyanakkor el kell utasítani a kár és a megállapított jogellenesség közötti közvetlen okozati összefüggés hiányában. Tekintettel ugyanis a Parlament széles mérlegelési jogkörére, ha a Parlament a kiváltságokról és mentességekről szóló jegyzőkönyv 10. cikke első bekezdésének a) albekezdésére támaszkodott volna, jogszerűen hozhatott volna mind az eljárások felfüggesztésének kérésére irányuló határozatot, mind az eljárások felfüggesztését nem kérő határozatot. Következésképpen a megtámadott határozat jogellenessége nem jelentheti a felperes által hivatkozott becsületén esett sérelem közvetlen és meghatározó okát.

2. Költségek és juttatások

A T-276/07. sz., *Martin kontra Parlament* ügyben, amelyben a Törvényszék 2010. december 16-án hozott ítéletet (az EBHT-ban még nem tették közzé), a Parlament főtitkára határozatának megsemmisítése iránti kérelemmel fordultak a Törvényszékhez, amely határozatban a főtitkár jogosulatlanul nyilvánította a Hans-Peter Martin, a Parlament tagja részére 163 381,54 euró kifizetését titkársági juttatások címén, és arról tájékoztatta, hogy ezen összeget vissza fogják téríttetni.

Az átláthatóság érdekében a Parlament elfogadta az Európai Parlament képviselőinek költségeiről és juttatásairól szóló szabályzatot (FID-szabályzat) amelynek a 14. cikke előírja, hogy a Parlament tagjainak titkársági juttatás megítélése érdekében kérelmet kell benyújtaniuk, amely tartalmazza többek között az asszisztens nevét, címét, állampolgárságát, országát, születési helyét és idejét, valamint az ezen információk hitelességét megerősítő aláírását. A Törvényszék megállapította, hogy ezeket a követelményeket az idő során megerősítette különösen azon kötelezettség, hogy a kérelemhez a Parlament tagja és asszisztense között létrejött szerződés másolatát kell csatolni, valamint közölni kell a juttatás megítélése iránti kérelmet érintő, bármely bekövetkezett változást. A Törvényszék szintén megjegyezte, hogy a Parlament minden tagja hivatalba lépésekor megkapja a FID-szabályzatot, és annak átvételét írásban ismeri el. Végül a Parlament tagja hivatalosan kötelezettséget vállal arra, hogy titkársági juttatást fizet a tevékenységei megkezdésétől kezdve név szerint megjelölt – mivel a parlamenti asszisztensek listája a nyilvánosság számára hozzáférhető – asszisztensének.

E körülmények összességéből a Törvényszék arra a következtetésre jutott, hogy a FID-szabályzat 14. cikkének feltételei, többek között azon információkra vonatkozóan, amelyeket tartalmaznia kell a Parlament tagja által az általa alkalmazott asszisztensre, illetve asszisztensekre vonatkozóan benyújtott kérelemnek, alapvető jellegűek. Ebben az ügyben a Törvényszék megállapította, hogy a felperes nem jelentette be a Parlamentnek a fizetések bizonyos végső címzettjeit, és hogy a Parlamentet nem értesítették bizonyos szerződések felmondásáról. Továbbá a felperes egyrészt nem fizette vissza év végén a fel nem használt pénzeszközöket, másrészt pedig egyes asszisztenseknek fizetett pénzeszközöket mások díjazására használt fel. Ebben az ügyben a felperes megsértette a FID-szabályzatot, nem hivatkozhatott tehát a megsemmisítés iránti keresete keretében a kapott pénzeszközök felhasználásához való feltétlen jogra.

Másfelől a Törvényszék hangsúlyozta, hogy az 1605/2002/EK, Euratom költségvetési rendelet⁴⁰ 71. cikkének (3) bekezdése feltétel nélküli kötelezettséggént írja elő a Parlamentnek a jogalap nélkül kifizetett összegek visszatéríttetését. E kötelezettség a FID-szabályzat 27. cikkének (3) bekezdése alapján a főtitkára is vonatkozik.

II. Kártérítési jogviták

1. A jogvita szerződésen alapuló vagy szerződésen kívüli jellegének minősítése

A Törvényszék a T-19/07. sz., *Systran és Systran Luxembourg kontra Bizottság* ügyben 2010. december 16-án hozott ítéletében (az EBHT-ban még nem tették közzé) emlékeztetett arra, hogy kártérítési keresetekkel kapcsolatos hatásköre eltér attól függően, hogy szerződésen alapuló vagy szerződésen kívüli felelősségről van szó. Ennek megfelelően szerződésen alapuló felelősség esetében a Törvényszék csak az EK 238. cikk értelmében vett választottbírósi kikötés esetén rendelkezik hatáskörrel. Ilyen kikötés hiányában a Törvényszék az EK 235. cikk alapján valójában nem dönthet szerződéses eredetű kártérítésre irányuló keresetről. Ennek hiányában a Törvényszék a számára az EK 240. cikkben kizárólagosan fenntartott jogviták körén kívülre terjesztené ki hatáskörét, ugyanis e rendelkezés a nemzeti bíróságok általános szabályok szerinti hatáskörébe utalja azon jogviták elbírálását, amelyeknek a Közösség is részese. Ezzel szemben szerződésen kívüli felelősség esetében a Bíróság anélkül is rendelkezik hatáskörrel, hogy szükséges lenne a jogvitában részt vevő felek megegyezésének előzetes kinyilvánítása. A Bíróság hatásköre ugyanis közvetlenül az EK 235. cikkből, illetve az EK 288. cikk második bekezdéséből következik.

Az EK 235. cikk szerinti hatásköre fennállásának megállapításához a Törvényszéknek az ügy iratainak különböző releváns elemeire tekintettel meg kell vizsgálnia, hogy a felperesek által előterjesztett kártérítés iránti kereset objektív és általános jelleggel szerződéses eredetű vagy szerződésen kívüli eredetű kötelezettségeken alapul-e. Ezek az elemek többek között a felek állításainak, a kártérítés iránti kereset tárgyát képező kár alapjául szolgáló ténynek, és a jogvita tárgyát képező kérdést szabályozó szerződéses vagy szerződésen kívüli rendelkezéseknek a vizsgálata alapján állapíthatók meg. Ennek keretében a Törvényszék szerződésen alapuló ügyekre vonatkozó hatásköre eltér az általános szabályoktól, így azt megszorítóan kell értelmezni, vagyis a Törvényszék csak olyan kereseteket vizsgálhat meg, amelyek a szerződésből erednek, vagy amelyek közvetlen kapcsolatban állnak az abból fakadó kötelezettségekkel.

Így a jelen esetben a Törvényszéknek meg kell vizsgálnia a Systran csoport és a Bizottság által kötött különböző szerződések tartalmát. Ez a feladat a hatáskör fennállásának vizsgálata körébe tartozik, amelynek hiánya eljárásgátló ok, és nem járhat azzal a következménnyel, hogy a jogvita jellegét módosítva annak szerződéses alapot kölcsönöz.

A felek által felhozott érvek alapos vizsgálatát követően a Törvényszék megállapította, hogy a szóban forgó jogvita nem szerződéses jellegű. Annak állítólagosan felróható és károkozó jellegét ugyanis, hogy a Bizottság harmadik személynek tulajdonjog, vagy know-how által védett információkat adott át azok jogosultjának kifejezett engedélye nélkül, a tagállamok jogában közös, az ilyen ügyekben alkalmazandó általános elvekre figyelemmel kell értékelni, nem pedig a szerződéses rendelkezések alapján.

⁴⁰ Az Európai Közösségek általános költségvetésére alkalmazandó költségvetési rendeletről szóló, 2002. június 25-i 1605/2002/EK, Euratom tanácsi rendelet (HL L 248., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 1. fejezet, 4. kötet, 74 o.; helyesbítés: HL L 99., 2007.4.14., 18. o.).

2. Okozati összefüggés

A Törvényszék a T-252/07. és T-271/07. sz., *Sungro és társai kontra Tanács és Bizottság* egyesített ügyekben 2010. január 20-án hozott ítéletében (EBHT 2010., II-55. o.) elutasította a felperesek kártérítési keresetét, amelyben a nekik a Bíróság C-310/04. sz., *Spanyolország kontra Tanács* ügyben 2006. szeptember 7-én hozott ítélettel (EBHT 2006., I-7285) megsemmisített, a gyapotágazatra vonatkozó állami támogatási rendszer által nekik állítólagosan okozott kár megtérítését kérték. A Törvényszék e kérdésben azon megfontolásra támaszkodott, amely szerint a valamely közösségi intézmény vétkes magatartásának betudható kár meghatározásakor a felelősséget kiváltó kötelezettségszegés hatásait kell figyelembe venni, nem pedig azon aktusét, amelybe illeszkedik, feltéve hogy az intézménynek ugyanolyan hatású aktust lehetett, illetve kellett volna elfogadnia a jogszabály megsértése nélkül. Az okozati összefüggés vizsgálata tehát nem indulhat ki abból a hibás premisszából, miszerint a jogellenes aktus hiányában az intézmény tartózkodott volna a cselekvéstől, vagy az említettel ellentétes aktust hozott volna – ami szintén minősülhet jogellenes magatartásnak – hanem a vétkes magatartással az érintett harmadik fél számára okozott helyzetet kell összehasonlítani azzal a helyzettel, amely akkor alakult volna ki, ha az intézmény jogszerűen jár el.

3. A magánszemélyek számára jogot keletkeztető jogszabály kellően súlyos megsértése

Az Unió szerződésen kívüli felelősségének megállapításához a felperesnek bizonyítania kell a magánszemélyek számára jogokat keletkeztető jogszabály kellően súlyos megsértését⁴¹.

A Törvényszék a T-429/05. sz., *Artegoda kontra Bizottság* ügyben 2010. március 3-án hozott ítéletében (az EBHT-ban még nem tették közzé) – amelynek tárgya azon kártérítési kérelem volt, amelyben a felperes a második 75/319/EGK irányelv⁴² 15a. cikke alapján elfogadott, az amfepramontartalmú, emberi felhasználásra szánt gyógyszerek forgalombahozatali engedélyének visszavonásáról szóló bizottsági határozattal neki állítólagosan okozott károk megtérítését kérte – emlékeztetett arra, hogy a kellően súlyos jogsértésre vonatkozó követelmény célja annak elkerülése, hogy az érintett vállalkozások által állítólagosan elszenvedett károk viselésének kockázata akadályozza a kérdéses intézményt hatáskörének a közérdek érdekében való teljes körű gyakorlásában.

A Törvényszék emellett pontosította, hogy abban az esetben, ha az érintett intézmény csak jelentősen csökkentett mérlegelési mozgástérrel rendelkezik, vagy egyáltalán nem rendelkezik mozgástérrel, nem áll fenn semmiféle automatikus összefüggés az érintett intézmény mérlegelési jogkörének hiánya és a közösségi jogot kellően súlyosan sértő jogsértés minősítése között. Az érintett adminisztráció mérlegelési jogkörének terjedelme ugyan meghatározó jellegű, ám nem kizárólagos kritérium. A közösségi bíróság feladata, hogy figyelembe vegye a megoldandó helyzetek összetettségét, és a szövegek alkalmazásának, illetve értelmezésének nehézségeit, a megsértett jogszabály egyértelműségét és pontosságát, valamint azt, hogy a téves jogalkalmazás nem kimenthető volt-e. Ebből következően az olyan szabálytalanság pusztá megállapítása alapján, amelyet a szokásosan elővigyázatos és gondos adminisztráció hasonló körülmények között nem követett volna el, megállapítható az Unió felelőssége.

⁴¹ A Bíróság C-352/98. P. sz., *Bergaderm és Goupil kontra Bizottság* ügyben 2000. július 4-én hozott ítéletének (EBHT 2000., I-5291. o.) 42. és 43. pontja.

⁴² A törzskönyvezett gyógyszerkészítményekre vonatkozó törvényi, rendeleti vagy közigazgatási intézkedésekben megállapított rendelkezések közelítéséről szóló, 1975. május 20-i 75/319/EGK második tanácsi irányelv (HL L 147., 13. o.).

Az adott esetben a Törvénytörvény rámutatott, hogy a 65/65/EGK irányelv alkalmazásakor⁴³ a forgalombahozatali engedély visszavonására vagy felfüggesztésére vonatkozó határozat meghozatalára jogosult hatóság köteles tiszteletben tartani a közegészség védelme elsődlegességének általános elvét, amelyet az említett irányelv anyagi jogi rendelkezései pontosítanak. Ezen elv arra kötelezi e hatóságot, hogy először is a közegészség védelmére vonatkozó megfontolásokat kizárólagosan vegye figyelembe, másodsor értékelje újra a valamely gyógyszerhez kapcsolódó előnyöket és kockázatokat amennyiben új adatok alapján kétség merül fel a gyógyszer hatásossága vagy biztonságossága tekintetében, harmadsor pedig alkalmazzon az elővigyázatosság elvének megfelelő bizonyítási rendszert. Az adott esetben tehát a felperes kártérítési keresetében nem hivatkozhatott a 65/65 irányelv 11. cikkének megsértésre. A forgalombahozatali engedély visszavonása vagy felfüggesztése feltételeinek a gyógyszerek előzetes engedélyezése teljes közösségi rendszerének tükrében történő módszeres értelmezéséhez fűződő nehézségek hasonló precedens hiányában ésszerű magyarázatot adhattak a Bizottság által elkövetett téves jogalkalmazásra. Emellett a Törvénytörvény hangsúlyozta, hogy mivel az alkalmazandó iránymutatások nem tették nyilvánvalóvá az amfepamont tartalmazó, emberi felhasználásra szánt gyógyszerek forgalomba hozatala engedélyezése szempontjából döntő tudományos szempont fejlődését, a Bizottságnak az amfepamontra vonatkozó végső vélemény meghozatalához vezető vizsgálati eljárás keretében az egymást követő előkészítő tudományos jelentések, valamint a végső véleményben említett iránymutatások összetett vizsgálata alapján kellett meghoznia döntését. Ilyen körülmények között a Törvénytörvény megállapította, hogy a közösségi jog megsértése nem volt kellően súlyos.

Rá kell mutatni arra is, hogy azon feltételt illetően, amely szerint a hivatkozott jogsértésnek a magánszemélyek számára jogokat keletkeztető jogszabályt kell érintenie, a Törvénytörvény kimondta, hogy a 75/319 irányelvnek a Bizottság és a tagállamok közötti hatáskörmegosztásra vonatkozó releváns rendelkezései nem keletkeztetnek jogokat a magánszemélyek számára. Ezeknek a rendelkezéseknek célja ugyanis kifejezetten az, hogy a nemzeti forgalombahozatali engedélyek kölcsönös elismerésére vonatkozó eljárás tekintetében meghatározza a nemzeti hatóságok és a Bizottság közötti hatáskörmegosztást. Az adott esetben tehát a felperes kártérítési keresetében nem hivatkozhatott arra a körülményre, hogy a Bizottság határozatának a Közösség hatáskörének hiánya miatt nincs semmi jogalapja, sem arra a tényre, hogy a határozatot többek között ezen okból semmisítették meg.

4. A szerzői jogok és a know-how megsértése

A fent hivatkozott *Systran és Systran Luxembourg kontra Bizottság* ügyben hozott ítélet fordulatot hozott a kártérítési jogvitákat, valamint a szerzői jogok és a know-how tiszteletben tartását illetően, annak az összetett jogvitának az eldöntésével, amely a Systran vállalkozás és a Bizottság között ez utóbbi által az automatikus fordítói szolgáltatásának karbantartására és nyelvi fejlesztésére vonatkozó ajánlati felhívást követően alakult ki.

1997. december 22-e és 2002. március 15-e között a Systran Luxembourg vállalkozás a Bizottság erre vonatkozó sajátos igényeinek megfelelően átalakította a Systran-Unix automatikus fordítói szoftverét, létrehozva az EC-Systran Unix elnevezésű rendszert. 2003. október 4-én a Bizottság ajánlati felhívást írt ki a Bizottság automatikus fordítói szolgáltatásának karbantartására és nyelvi fejlesztésére. A Bizottság által e közbeszerzés nyertesére bízott szolgáltatások között az ajánlati

⁴³ A törzskönyvezett gyógyszerkészítményekre vonatkozó törvényi, rendeleti vagy közigazgatási intézkedésekben megállapított rendelkezések közelítéséről szóló, 1965. január 26-i 65/65/EGK tanácsi irányelv (HL 1965. L 22., 369. o.).

felhívásnak megfelelően szerepelt a „nyelvi rutinok javítása, átdolgozása és kiegészítése”, az „elemző, átültető és szintetizáló programok sajátos javításai”, valamint „a rendszer frissítése”.

Az ajánlati felhívást követően a Systran – a Systran Luxembourg anyavállalata – kapcsolatba lépett a Bizottsággal, hogy jelezze neki: álláspontja szerint a kért munkák sérthetik a vállalkozás szellemi tulajdonjogait. Miután a Systran és a Bizottság többször kapcsolatba léptek egymással, a Bizottság úgy vélte, hogy a Systran nem mutatott be „bizonyító erejű iratokat” annak alátámasztására, hogy e vállalkozást az EC-Systran Unix rendszer felett jogok illetnék meg. A Bizottság tehát megállapította, hogy a Systran alaptalanul kifogásolta az ajánlati felhívás alapján megbízott vállalkozás által elvégzett munkákat, és döntött az ajánlati felhívásban szereplő közbeszerzésről.

A Systran és a Systran Luxembourg úgy vélte, hogy a Bizottság jogellenesen szolgáltatotta ki a know-how-ját harmadik személynek, és bitorlást követett el, amikor a közbeszerzés nyertese engedély nélküli fejlesztéseket végzett az EC-Systran Unix változaton, ezért kártérítés iránti keresetet indítottak a Bizottság ellen. E tekintetben a Törvényszék megállapította, hogy amikor a Bizottság magának követelte azt a jogot, hogy a Systran szoftver Systran Unix változatának módosításával járó munkákat végeztessen el, anélkül, hogy megszerezte volna a Systran csoport előzetes engedélyét, jogsértést követett el, megsértve a tagállamok jogában közös, a szerzői jogokra és a know-how-ra vonatkozó általános elveket. E felróható magatartás, amely a Systran csoport Systran Unix változaton fennálló szerzői jogainak és know-how-jának kellően súlyos megsértésének minősül, alkalmas az Unió szerződésen kívüli felelősségének megalapozására.

Mivel a Bizottság felróható magatartása bizonyítást nyert, a Törvényszék megállapította, hogy a hivatkozott károk – vagyis a Systran potenciális ügyfelei elvesztéséből, illetve a jelenlegi ügyfelekkel folytatott viták nehezebbé válásából eredő kereskedelmi kár, valamint a vállalkozás befektetők számára való gazdasági vonzerejének elvesztéséből eredő pénzügyi kár és immateriális eszközeinek értékcsökkenése – közvetlenül a Systran szerzői jogainak és know-how-jának Bizottság általi megsértéséből fakadnak.

A Törvényszék a Systran ért károk megtérítéseként fizetendő összeget 12 001 000 euróban állapította meg, amely magában foglalja azon díjat, amelyet akkor kellett volna fizetni, ha a Bizottság az ajánlati felhívásban szereplő munkák elvégzéséhez kérte volna a Systran engedélyét a szellemi tulajdonjogok felhasználására, azt a hatást, amelyet a Bizottság magatartása gyakorolhatott a Systran üzleti forgalmára, valamint a nem vagyoni kár megtérítését. Meg kell jegyezni azt is, hogy a Törvényszék kivételesen pontosította, hogy sajtóközlemény közzétételével megtérülhet a Bizottság magatartásával okozott, a Systran hírnevén esett nem vagyoni kár is.

III. Fellebbezések

A 2010. év során 24 fellebbezést nyújtottak be a Közzolgálati Törvényszék határozatai ellen, és a Törvényszék (fellebbezési tanács) 37 ügyet fejezett be. Ezek közül kettő érdemel külön figyelmet.

Először is a T-160/08. P. sz., *Bizottság kontra Putterie-De-Beukelaer* ügyben 2010. július 8-án hozott ítéletben (az EBHT-ban még nem tették közzé) a Törvényszék emlékeztetett arra, hogy egyrészt a sérelmet okozó aktus kibocsátója hatáskörének hiánya imperatív jogalap, amelyet az uniós bíróságnak szükség esetén hivatalból kell megvizsgálnia, másrészt a sérelmet okozó aktus kibocsátására vonatkozó eljárási szabályok megsértése lényeges alaki szabályok megsértésének minősül, amelyet az uniós bíróság hivatalból vizsgálhat. Így a sérelmet okozó aktus elfogadására vonatkozó eljárási szabályokban előírt belső fellebbezés megvizsgálásának megtagadása lényeges

alaki szabály megsértésének minősül, ezért azt a Közzszolgálati Törvényszéknek lehetősége volt hivatalból megvizsgálni.

Másodszor hangsúlyozni kell, hogy a Bíróság első alkalommal utalt vissza a Törvényszékhez fellebbezést követően felülvizsgált ítéletet. A Törvényszék T-12/08. P-RENV-RX. sz., *M kontra EMA* ügyben 2010. július 8-án hozott ítéletében (az EBHT-ban még nem tették közzé) kimondta, hogy a fellebbezést elbíráló bíróság bizonyos feltételekkel dönthet valamely kereset érdeméről akkor is, ha az elsőfokú eljárás olyan elfogadhatatlansági kifogásra korlátozódott, amelynek első fokon helyt adtak. Ez lehet a helyzet, ha egyrészt a megtámadott ítélet vagy végzés hatályon kívül helyezése szükségszerűen maga után vonja a szóban forgó kereset érdemben való eldöntését, vagy másrészt a megsemmisítés iránti kereset érdemének vizsgálata a fellebbezés keretében az első fokon eljáró bíróság érvelését követően a felek között lezajlott véleménycserén alapszik. Ha nem állnak fenn ilyen rendkívüli körülmények, az ügy érdemben való eldöntését az Európai Unió Bírósága alapokmányának 61. cikke és az említett alapokmány melléklete 13. cikkének (1) bekezdése értelmében a per állása nem engedi meg. Ennélfogva a fellebbviteli bíróság nem tehet mást, mint hogy visszautalja az ügyet az elsőfokú bíróság elé, hogy az határozzon az ügy érdemére vonatkozó kérelmekről. Így a Törvényszék maga is visszautalta az ügyet a Közzszolgálati Törvényszék elé.

IV. Ideiglenes intézkedés iránti kérelmek

Ebben az évben 41 ideiglenes intézkedés iránti kérelmet nyújtottak be a Törvényszék elnökéhez, ami jelentős növekedést jelent a 2009-ben benyújtott 24 kérelemhez képest. Az ideiglenes intézkedésről határozó bíró 2010-ben 38 ideiglenes intézkedés iránti kérelmet bírált el, szemben a 2009. évi 20-szal.

A T-95/09. R. II. és T-95/09. R. III. sz., a *United Phosphorus kontra Bizottság* ügyben 2010. január 15-én és november 25-én hozott végzéseiben (az EBHT-ban nem tették közzé) a Törvényszék helyt adott valamely növényvédő szer hatóanyagának forgalomba hozatalát megtiltó határozat végrehajtását felfüggesztő intézkedés hatályának meghosszabbítása iránti két kérelemnek. A T-95/09. R. sz., a *United Phosphorus kontra Bizottság* ügyben 2009. április 28-án hozott végzésében (az EBHT-ban nem tették közzé) a Törvényszék elnöke már elismerte az ügy sürgősségét, döntő tényezőként fogadva el azt a tényt, hogy e határozatot követően a felperes megindította az újonnan létrehozott, gyorsított értékelési közigazgatási eljárást, amelyben nagyobb esély látszott a sikerre, mint a tiltó határozat meghozatalához vezető eljárásban, továbbá azt, hogy e gyorsított eljárás mindössze néhány hónappal a szóban forgó hatóanyag forgalomból való kivonására előírt határidő után befejeződhet. A Törvényszék elnöke ebből arra következtetett, hogy ésszerűtlen lenne hagyni az olyan anyag forgalmazásának betiltását, amelyről feltételezhető, hogy a forgalomba hozatalát csupán néhány hónappal később engedélyezik. Következésképpen a *fumus boni iuris* meglétének elismerését követően, és mivel úgy ítélte meg, hogy az érdekek mérlegelése inkább a felperes javára szól, a Törvényszék elnöke kimondta a tiltó határozat végrehajtásának 2010. május 7-ig történő felfüggesztését.

Ezután a felperes kérelmére a 2010. január 15-i végzéssel 2010. november 30-ig meghosszabbították az elrendelt felfüggesztést, azzal az indokkal, hogy a gyorsított eljárás előreláthatólag nem fejeződik be 2010. május 7-e előtt, és mert az eredeti felfüggesztés alapjául szolgáló tényállás nem változott. 2010 novemberének elején a felperes hosszabbítás iránti újabb kérelmet terjesztett elő, arra hivatkozva, hogy a gyorsított értékelési eljárás számára kedvező eredménnyel fog zárulni. A Bizottság ugyanis megindította a szóban forgó anyag engedélyezése iránti eljárást; az engedélyezésről szóló irányelvnek pedig előreláthatólag 2011. január 1-jén lép hatályba. Ilyen körülmények között a Törvényszék elnöke 2010. november 25-i végzésében 2011. december 31-ig meghosszabbította a tiltó határozat azon részének felfüggesztését, amely megtagadta a szóban forgó anyag engedélyezését. Az ezen

anyagot tartalmazó növényvédő szereket illetően emlékeztetett arra, hogy a tiltó határozat alapján a tagállamok kötelesek visszavonni az ilyen termékek engedélyeit, és hogy a korábbi végzésekben kimondott felfüggesztés vonatkozik az említett termékek engedélyeinek visszavonására is. Márpedig a felperesnek még a szóban forgó anyag engedélyezésének hatálybalépését követően is az említett anyagot tartalmazó növényvédő szerek engedélyezése iránti újabb kérelmet kellene benyújtania a tagállami hatóságokhoz, mivel e termékeket a nemzeti engedélyek kiadása előtt ki kell vonni a forgalomból. E tekintetben a Törvényszék elnöke megállapította, hogy az engedélyezésről szóló új irányelv semmiféle, a tiltó határozatot hatályon kívül helyező rendelkezést nem tartalmaz, így e határozat az elrendelt felfüggesztés meghosszabbításának hiányában előírja a felperes javára jelenleg szóló termékengedély visszavonását. Emellett az új irányelv semmiféle rendelkezést nem tartalmaz a 2009. április 28-i és 2010. január 15-i végzésekben elrendelt felfüggesztésre vonatkozóan, amellyel elkerülhető lett volna az érintett növényvédő szerek forgalmazásának megszakadása, és amely ésszerű átmenetet biztosított volna a tiltó határozat és az új irányelv hatálybalépése közötti időre. A Törvényszék elnöke ezért 2011. december 31-ig meghosszabbította a korábban elrendelt felfüggesztést annyiban, amennyiben az a szóban forgó hatóanyagot tartalmazó növényvédő szerek engedélyeinek visszavonásáról szól, hangsúlyozva, hogy ezen intézkedés tekintetbe veszi ezen anyag ártalmatlanságát, amit a gyorsított értékelési eljárás végül igazolt.

A felperesek azon ideiglenes intézkedés iránti kérelmeit illetően, amelyekben azt állították, hogy nem képesek kifizetni a Bizottság által a versenyszabályok megsértése miatt kiszabott bírságot, a Törvényszék elnöke T-410/09. R. sz., *Almamet kontra Bizottság* ügyben 2010. május 7-én hozott végzésében (az EBHT-ban nem tették közzé) megerősítette azon ítélkezési gyakorlatot, amely szerint a felperesnek részletes és hivatalos iratokkal alátámasztott konkrét és precíz adatokat kell szolgáltatnia pénzügyi helyzetének valós és átfogó bemutatására, amely lehetővé teszi a bíróság számára annak mérlegelését, hogy minden valószínűség szerint milyen következményekkel járna e félre nézve, ha a kért ideiglenes intézkedéseket nem rendelné el. Ezen ítélkezési gyakorlatot alkalmazva az elnök elégtelennek ítélte a felperes arra való hivatkozását, hogy azon bank, amellyel bankgarancia igénybe vétele céljából kapcsolatba lépett, szóban elutasító választ adott. Az elnök hozzátette, hogy noha a vállalatcsoport figyelembe vételére vonatkozó ítélkezési gyakorlatot gyakran alkalmazzák a többségi részvényesekre nézve, az ennek alapjául szolgáló érvelés nem zárja ki, hogy ezen ítélkezési gyakorlat adott esetben érvényes legyen a kisebbségi részvényesekre nézve, mivel bizonyos kisebbségi részvényesek érdekei, a részvényesi szerkezetre tekintettel, ugyanúgy igazolhatják a pénzügyi érdekek figyelembe vételét. Az adott esetben, mivel a vállalkozás részvényesei között két fő részvényes szerepelt, akik a törzstőke 50%-ával, illetve 30%-ával rendelkeztek, e vállalkozásnak a 30%-kal rendelkező kisebbségi részvényesre vonatkozó pontos információkat kellett volna közölnie az ideiglenes intézkedésről határozó bíróval⁴⁴.

⁴⁴ Ezzel kapcsolatban említést kell tenni egy másik ügyről – amelyben a felperes adatait titkosan kezelték, tekintettel arra, hogy bizonytalan vagyoni helyzetének napvilágra kerülése siettethette volna csődbe jutását –, amely a Bizottság által kiszabott bírság azonnali meg nem fizetése esetén feltételként bankgarancia adására vonatkozó kötelezettség alóli mentesítés iránti kérelemre vonatkozott. A felperes már megkezdte a Bizottság javára történő törlesztés tervének teljesítését, amikor a Törvényszék elnöke az eljárási szabályzat 105. cikkének 2. §-a alapján végzésben döntött a végrehajtás felfüggesztéséről, amelyet tárgyalás követett annak érdekében, hogy a felek egyezséget köthessenek. A felek egyezkedését siker koronázta, az ügyet pedig törölték a nyilvántartásból.

Másfelől az 1907/2006 rendelettel⁴⁵ kapcsolatban benyújtott ideiglenes intézkedés iránti első kérelem felvetette a hivatkozott kár és a felfüggeszteni kért intézkedés közötti okozati összefüggés kérdését. A Törvényszék elnöke a T-1/10. R. sz., *SNF kontra ECHA* ügyben 2010. március 26-án hozott végzésében (az EBHT-ban nem tették közzé) elutasította valamely anyag „a különös aggodalomra okot adó anyagok listájára” való felvételének felfüggesztése iránti kérelmet, azon az alapon, hogy az 1907/2006 rendelet nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely tiltaná vagy korlátozná ezen anyag előállítását, forgalomba hozatalát vagy használatát csupán amiatt, mert ezen anyagot felvették az említett listára. Azon félelemre vonatkozóan, hogy a szóban forgó listát a gyártók vagy a fogyasztók a kerülendő anyagokat tartalmazó „feketelistának” tekintenék, megállapítást nyert, hogy az anyagnak a vitatott listára való felvétele és más anyagokkal való fokozatos felváltása közötti bármiféle automatizmus hiányában a felperes ügyfeleinek esetleges negatív reakciója nem tekinthető olyan következménynek, amelyet valamely gazdasági szereplő egyedül az anyagnak különös aggodalomra okot adó anyagként való minősítéséből ésszerűen levonhatna. A Törvényszék elnöke kimondta, hogy amennyiben e negatív reakciót a szóban forgó gazdasági szereplők politikájának a veszélyes anyagokkal szembeni megnövekedett érzékenységen alapuló megváltozása idézi elő, akkor a gazdasági szereplők ezen önálló döntése tekinthető a hivatkozott kár meghatározó okának.

A közbeszerzési eljárást illetően említést kell tenni a T-299/10. R. sz., *Babcock Noell kontra Entreprise commune Fusion for Energy* ügyben 2010. augusztus 31-én hozott végzésről (az EBHT-ban nem tették közzé), amelyet a magfúziós energia tudományos és technikai megvalósíthatóságát igazolni hivatott nemzetközi kísérleti magfúziós reaktor (ITER) építésére és működtetésére vonatkozó nemzetközi projekt ügyében hoztak. E projekt keretében európai közös vállalkozást hoztak létre az ITER számára, melynek célja a magfúziós energia gyors megvalósításához való hozzájárulás. Ennek érdekében a közös vállalkozás árubeszerzésre, építési beruházásra és szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési eljárásokat írt ki. Az „ITER toroidális mágneses tekercscsomagok” beszerzésére irányuló ajánlati felhívást illetően a nukleáris technológiával foglalkozó felperes vállalkozás által ajánlatot azért utasították el, mert az nem felelt meg a dokumentációnak. A felperes keresetet indított az elutasító határozat és az árubeszerzésre irányuló közbeszerzési szerződést más vállalkozásnak odaítélő határozat ellen, valamint ideiglenes intézkedést is kért, amelyet azonban elutasítottak, mivel az adott esetben a kért ideiglenes intézkedés elrendelésének egyetlen feltétele sem teljesült.

A sürgősségre vonatkozó feltételt illetően az ideiglenes intézkedésről határozó bíró nem ismerte el a felperes hírnevének állítólagos megsértését, mivel a nyilvános ajánlattétel jellegénél fogva kockázatot jelent minden résztvevő számára, és valamely ajánlattevő ajánlatának a közbeszerzési eljárás szabályainak megfelelő elutasítása önmagában semmiképpen sem okoz sérelmet. Valamely vállalkozás ajánlatának jogellenes elutasítása esetén még kevesebb indok van annak feltételezésére, hogy az komolyan és helyrehozhatatlanul veszélyezteti a vállalkozás hírnevét, mivel e jogellenes elutasítás nincs összefüggésben a hozzáértésével, és a megsemmisítő ítélet lehetővé teszi az esetleg megsértett hírnév helyreállítását. Emellett az érdekek mérlegelését tekintve az ideiglenes intézkedésről határozó bíró rámutatott, hogy a felperes ahhoz fűződő érdekének, hogy hirdetési céllal megemlíthesse a szóban forgó közbeszerzést, háttérbe kell szorulnia az uniós közérdekhez képest, ideértve a polgárokét, amely az ITER projekt gyors megvalósításához fűződik, amely projekt elsőrendű politikai-gazdasági jelentősége nyilvánvalóan látszik, mivel e projekt a magfúzió, mint potenciálisan

⁴⁵ A vegyi anyagok regisztrálásáról, értékeléséről, engedélyezéséről és korlátozásáról (REACH), az Európai Vegyianyag-ügynökség létrehozásáról, az 1999/45/EK irányelv módosításáról, valamint a 793/93/EGK tanácsi rendelet, az 1488/94/EK bizottsági rendelet, a 76/769/EGK tanácsi irányelv, a 91/155/EGK, a 93/67/EGK, a 93/105/EK és a 2000/21/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2006. december 18-i 1907/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2006. L 396., 1. o.; helyesbítések: HL 2007. L 136., 3. o.; HL 2008. L 141., 22. o.; HL 2009. L 36., 84. o.).

korlátlan, biztonságos, tartós, környezetbarát és gazdaságilag versenyképes energiaforrás kiaknázására irányul, amiből az Uniónak jelentős előnye származhat⁴⁶.

Végezetül hangsúlyozni kell a T-18/10. R. sz., T-18/10. R. II. sz., T-18/10 R II INTP. sz. és T-18/10 R II. sz., *Inuit Tapiriit Kanatami és társai kontra Parlament és Tanács* ügyben (fellebbezett) 2010. április 30-án, augusztus 19-én, október 19-én és október 25-én hozott végzések (az EBHT-ban nem tették közzé) jogi, gazdasági és szociokulturális hatását. E végzések alapjául az 1007/2009 rendelet⁴⁷ szolgált, amely az állatok jóléte és a fókatermékek kereskedelmére vonatkozó szabályok összehangolása érdekében 2010. augusztus 20-tól kezdődően megtiltotta az ilyen termékek forgalomba hozatalát, azok kivételével, amelyek az inuitok által létfenntartásuk céljából hagyományosan folytatott vadászatból származnak. E kivételt a fókavadászattal foglalkozó inuit közösségek alapvető gazdasági és társadalmi érdekei indokolták, mivel e vadászat az inuit társadalom tagjai kultúrájának és identitásának szerves része. Az inuit közösségek javára szóló engedélyezést a Bizottságnak rendeleti úton kellett végrehajtania.

2010 januárjában fókavadászok és prémvadászok, fókatermékek feldolgozói, valamint az ilyen termékek kereskedelmével vagy azok orvosi célú felhasználásával foglalkozó kereskedelmi vállalkozások keresetet indítottak az 1007/2009 rendelet megsemmisítése iránt, majd 2010 februárjában kérték az említett rendelet végrehajtásának felfüggesztését. 2010. április 30-i végzésében a Törvényszék elnöke elutasította e kérelmet. A Törvényszék elnöke miután megállapította, hogy a kereset elfogadhatósága nem zárható ki, és a felperesek által felhozott megsemmisítési jogalapok kellően relevánsak és komolyak a *fumus boni juris* megállapításához, a sürgősség hiányát állapította meg, rámutatva többek között, hogy a Bizottság még nem fogadta el az inuit közösségek javára szóló engedélyezésre vonatkozó végrehajtási rendeletet.

2010 júliusában a felperesek ideiglenes intézkedés iránti újabb kérelmet terjesztettek elő, azon új tény alapján, hogy a Bizottság közzétette a végrehajtási rendelet tervezetét. A felperesek arra hivatkoztak, hogy a leendő végrehajtási rendelet, amely 2010. augusztus 20-án lép hatályba, teljesen alkalmatlan, és minden gyakorlati hasznától megfosztja az inuit közösségek javára szóló engedélyt. 2010. augusztus 19-i végzésével a Törvényszék elnöke az eljárási szabályzat 105. cikkének 2. §-a alapján eleget tett ezen újabb kérelemnek, és felfüggesztette az 1007/2009 rendelet végrehajtását annyiban, amennyiben az a felperesekre nézve korlátozta a fókatermékek forgalmazását, mégpedig az ideiglenes intézkedés iránti eljárást befejező határozat meghozataláig.

2010. október 25-i végzésében a Törvényszék elnöke befejezte az ideiglenes intézkedés iránti eljárást, és sürgősség hiányában elutasította a 2010 júliusában benyújtott ideiglenes intézkedés iránti újabb kérelmet. Először is, mivel a felperesek között egyetlen közjogi szerv sem szerepelt, a felperesek nem hivatkozhattak az inuitok általános gazdasági, társadalmi és kulturális érdekeire, hanem mindegyiküknek bizonyítania kellett volna, hogy nekik az 1007/2009 rendelet egyénileg súlyos és helyrehozhatatlan kárt okozhat, ha az ideiglenes intézkedés iránti kérelmet elutasítják. Márpedig a felperesek nem szolgáltatottak ilyen bizonyítékot. Ami a fókavadászokat és prémvadászokat, valamint a fókatermékek feldolgozóit illeti, nem pontosították vadászatból vagy más tevékenységből származó jövedelmüket és személyes vagyonukat, és nem mutattak be hatáskörrel rendelkező hatóságtól

⁴⁶ A közbeszerzésekkel kapcsolatban meg kell említeni a T-415/10. R. sz., *Nexans France kontra Entreprise commune Fusion for Energy* ügyben 2010. október 15-én, a T-6/10. R. sz., *Sviluppo Globale kontra Bizottság* ügyben 2010. február 5-én és a T-443/09. R. sz., *De Post kontra Bizottság* ügyben 2010. január 20-án hozott elutasító végzéseket (az EBHT-ban nem tették közzé).

⁴⁷ A fókatermékek kereskedelméről szóló, 2009. szeptember 16-i 1007/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL L 286., 36. o.).

származó igazolást arról, hogy szociális segélyre, munkanélküli támogatásra vagy bármely más formájú juttatásra volnának jogosultak, miközben az általuk benyújtott jelentésben szerepelt, hogy hazájukban, Grönlandon és Kanadában a fókavadászatot támogató támogatási rendszer működik. Az e területen működő kereskedelmi vállalkozások semmiféle számszerűsített adatot nem közöltek, ami lehetővé tette volna az egyes vállalkozások méretére és üzleti forgalmára tekintettel a hivatkozott kár mértékének mérlegelését.

Végezetül, a Bizottság végrehajtási rendeletét illetően a felperesek nem bizonyították az e rendeletben előírt követési rendszer létrehozatalának lehetetlen voltát, amely rendszernek lehetővé kellene tennie az inuitok által elejtett fókákból származó termékek azonosítását. Éppen ellenkezőleg, az általuk benyújtott jelentés Grönlandon már a gyakorlatban működő követési rendszerről tesz említést (vonalkóddal és „Az inuitok által létfenntartásuk céljából hagyományosan végzett vadászat” felirattal ellátott címke révén). A felperesek nem fejtettek ki arra vonatkozó érveket, hogy miért volna lehetetlen a grönlandi követési rendszert a végrehajtási rendelet követelményeihez igazítani.